

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETO
FINANSŲ IR MOKESČIŲ KATEDRA

AIRIDOS ČESNIENĖS

STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETO NEAKIVAIZDINIŲ
MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ STUDENTĖS

**PASAULIO BANKO FINANSUOJAMO INVESTICINIO PROJEKTO TEISINIS
REGLAMENTAVIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė: Doc.dr. E.Smalakienė

Vilnius, 2006 m.

TURINYS

Magistro darbe vartojamos santrumpos.....	3
Įvadas.....	4
1. Pasaulio banko veiklos strategija ir taktika Lietuvoje 1992-2006 m.....	7
1.1. PB investavimo strategija, prioritetinės kryptys.....	7
1.2. Klaipėdos uostas – vienas iš prioritetinių Lietuvos valstybės investavimo objektų ..	8
2. Pasaulio banko paskolos suteikimo teisinio reglamentavimo sąlygos ir mechanizmas	12
2.1. Lietuva - Pasaulio banko narė	12
2.2. PB paskolos suteikimo Klaipėdos uosto investiciniam projektui teisinio reglamentavimo šaltiniai ir sąlygos	13
2.3. Klaipėdos uosto investicinio projekto vertinimas	16
2.4. Lietuvos valstybės garantijos suteikimo mechanizmas	19
2.5. Paskolos sutarties pasirašymo proceso eiga ir sutarties šalys.....	23
2.6. Esminės Klaipėdos uosto projekto paskolos sutarties sąlygos	24
3. Projekto įgyvendinimas, vadovaujantis PB normatyviniais dokumentais ir LR teisės norminiais aktais.....	27
3.1. Klaipėdos uosto investicinio projekto komponentai ir įgyvendinimo planavimo ypatumai	27
3.2. Prekių, paslaugų, darbų įsigijimų (pirkimų), vadovaujantis PB normatyviniais dokumentais, ypatumai, principai bei efektyvumas	30
3.3. PB taisyklėmis ir LR teisės norminiais aktais reglamentuojami reikalavimai ataskaitoms apie projekto įgyvendinimo eigą	35
3.4. PB misijų vykdoma projekto įgyvendinimo priežiūra.....	37
4. Klaipėdos uosto investicinio projekto įtaka uosto konkurencingumui, privataus kapitalo įmonėms	40
Išvados	44
Santrauka	46
Summary.....	48
Literatūros sąrašas	50
Priedai	54

MAGISTRO DARBE VARTOJAMOS SANTRUMPOS

- BPD – bendrasis programavimo dokumentas
- ES – Europos Sąjunga
- ICSID – Tarptautinis centras investicinių ginčų sprendimui
- KLASCO – AB „Klaipėdos jūrų krovinių kompanija”
- LR – Lietuvos Respublika
- MIGA – Daugiašalė investicijų garantijų agentūra
- PB – Pasaulio bankas
- TRPB – Tarptautinis rekonstrukcijų ir plėtros bankas
- IFC – Tarptautinė finansų korporacija
- TPA – tarptautinė plėtros agentūra
- TVF – Tarptautinis valiutos fondas
- TUI – tiesioginės užsienio investicijos
- VĮ – valstybės įmonė

IVADAS

Praėjusį dešimtmetį Lietuvoje ekonomika iš esmės pasikeitė. Modernizuojant Lietuvos ūkį, didelę įtaką turėjo užsienio investicijos bei valstybės skolinimasis užsienio rinkose. Kartu vyko ekonominės integracijos į ES procesas, siekiant įvykdyti 1992 m. Maastrichto sutartimi nustatytus ekonomikos augimo rodiklius.

Lietuvai tapus tarptautinių finansinių institucijų, tokių kaip Pasaulio bankas, Tarptautinis valiutos fondas, Europos rekonstrukcijų ir plėtros bankas ir kt. nare, galimybės skolintis ženkliai padidėjo. Tačiau 1992 metais Lietuva prisiėmė įsipareigojimą pereiti prie bendros Europos Sąjungos valiutos ir skolinimosi galimybės buvo apribotos vienu iš Maastrichto sutarties kriterijų – valstybės skolos limitu. Bendrajame programavimo dokumente¹ nurodyta, kad „vertinant valstybės skolą, Lietuvoje taikoma konservatyvi skaičiavimo metodika ir į bendrą skolos sumą įtraukiamos valstybės garantuotos paskolos”.

Pereinamosios ekonomikos šalyse, kokia Lietuva buvo iki įstojimo į Europos Sąjungą, ekonomikai restruktūrizuoti, nuosavų išteklių neužtenka, todėl, siekiant suaktyvinti ekonominį augimą, valstybės skolinasi ir skolintos lėšos tampa vienu iš valstybės pajamų šaltinių. Skolinimosi iš tarptautinių finansinių organizacijų privalumai yra mažos palūkanų normos, ilgi (10-30 metų) skolinimosi terminai, lengvatinis laikotarpis palūkanoms mokėti ir paskolai gražinti. Lietuvos banko leidžiamame leidinyje „Pinigų studijos”² nurodomi šie tokio valstybės skolinimosi trūkumai: „<...> lėšas galima naudoti tik konkreitiems projektams finansuoti, skolininkui dažnai numatoma papildomų sąlygų ir įsipareigojimų, paskolai gauti reikia ilgo parengiamojo darbo”. Darbo autorė nurodytų sąlygų nevadintų trūkumais.

Valstybė skolinasi lėšas pagal griežtai reglamentuotus teisės norminiuose aktuose nustatytus reikalavimus, atsižvelgdama į ilgalaikius plėtros poreikius, kurie nustatomi vykdant vieną iš svarbiausių valstybės funkcijų, strateginio planavimo funkciją. Efektyvus valstybės skolos panaudojimas galimas tik investuojant pagal prioritetus, nustatytus strateginio planavimo dokumentuose.

Kaip teigiama Valstybės ilgalaikės raidos strategijos dokumente³, strateginio planavimo „<...> pagrindinis tikslas – sukurti aplinką plėtoti šalies materialinei ir dvasinei gerovei, kurią apibendrintai nusako žinių visuomenė, saugi visuomenė ir konkurencinga ekonomika”.

¹ LR Vyriausybės 2004 08 02 nutarimas Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo”// Valstybės žinios. 2004, Nr. 123-4486.

² Budrytė A, Tursa L. Valstybės skolos raida, rizika ir priimtimumo lygis // Pinigų studijos. Ekonomikos teorija ir praktika. 2002, Nr.4, p. 40.

³ LR Seimo nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos”// Valstybės žinios. 2002, Nr. 113-5029.

Tarptautinė finansinė organizacija Pasaulio bankas 2000 m. rugpjūčio mėn. 3 d. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai su Lietuvos Respublikos valstybės garantija suteikė 35,360,000 JAV dol. paskolą, skirtą Klaipėdos uosto investiciniam projektui įgyvendinti. Klaipėdos uosto projekto pagrindiniai tikslai:

- uosto infrastruktūros tobulinimas, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas uoste dirbančioms įmonėms vystyti savo veiklą, investuoti į superstruktūrą, įrenginių atnaujinimą;
- Klaipėdos uosto konkurencinių galimybių didinimas kitų uostų atžvilgiu;
- laivybos saugumo užtikrinimas;
- neigiamo uoste veikiančių įmonių poveikio aplinkai mažinimas bei bendras uosto kaip multimodalinio transporto mazgo, turinčio ypatingai svarbią reikšmę visai Lietuvos Respublikos transporto sistemai, vystymas.

Taigi, projekto įgyvendinimo tikslai atitinka ilgalaikius valstybės ekonominės plėtros tikslus, kuriems realizuoti šiuo metu, laikantis lėšoms įsisavinti skirtų reglamentų ir taisyklių, yra naudojamos ES Sanglaudos bei Europos regioninės plėtros fondų lėšos.

Magistro darbo tikslas: išanalizuoti Pasaulio banko investavimo taktiką ir strategiją Lietuvoje, keliamas sąlygas investiciniam projektui finansuoti, teisinį reglamentavimą, principus, esminius paskolos sutarties aspektus, investicijų įtaką Klaipėdos uostui, uoste veikiančioms privataus kapitalo įmonėms.

Uždaviniai: norint išanalizuoti Pasaulio banko finansuojamo investicinio projekto teisinį reglamentavimą, principus, esminius aspektus, projekto įtaką Klaipėdos uostui ir uoste veikiančioms privataus kapitalo įmonėms, reikia:

- apžvelgti Pasaulio banko investavimo ir veiklos taktiką ir strategiją Lietuvoje;
- paaiškinti „investicinio projekto“, „pirkimų pagal Pasaulio banko taisykles“, „infrastruktūros“ sąvokų sampratą;
- paaiškinti PB paskolos suteikimo ir lėšų naudojimo teisinio reglamentavimo ypatumus;
- supažindinti su pirkimų pagal Pasaulio banko finansuojamą investicinį projektą principais bei tikslais, Pasaulio banko taisyklių taikymo sfera;
- įvertinti Klaipėdos uosto investicinio projekto poveikį uosto konkurencingumui.

Tyrimo hipotezė: tarptautinės finansinės organizacijos Pasaulio banko investavimo Lietuvoje tikslas – padėti valstybei vykdant ekonominę politiką, įgyvendinant ekonominės plėtros strategiją, o ne noras primesti savo valią, plėsti įtakos sferas nustatant sąlygas per teikiamas lengvatines paskolas.

Tyrimo metodai: istorinis, lingvistinis (sąvokų aiškinimas), dokumentų analizės, sisteminis, statistinių duomenų analizės.

Tyrimo objektas: Pasaulio banko finansuojamo Klaipėdos uosto investicinio projekto teisinis reglamentavimas.

Tyrimo dalykas: Pasaulio banko paskolos gavimo sąlygos, projekto įgyvendinimo ypatumai, PB vykdoma paskolos lėšų naudojimo, vykdant pirkimus, priežiūra, projekto įtakos Klaipėdos uosto konkurencingumui nustatymas.

Darbo struktūra:

- Pirmoji darbo dalis skirta apžvelgti Pasaulio banko investavimo ir veiklos strategiją ir taktiką Lietuvoje 1992-2006 m., supažindinti su Klaipėdos uostu kaip vienu iš prioritetinių valstybės investavimo objektų, paaiškinti „infrastruktūros“, „valstybės finansavimo“ sąvokas.
- Antroje darbo dalyje supažindinama su valstybės tapimo Pasaulio banko nare sąlygomis, analizuojami Pasaulio banko paskolos suteikimo ir investiciniam projektui skirtų lėšų naudojimo teisinio reglamentavimo ypatumai, Lietuvos valstybės garantijos suteikimo mechanizmas, valstybės skolos teisinis reglamentavimas, supažindinama su esminėmis paskolos sutarties sąlygomis.
- Trečia dalis skirta išsamiau supažindinti su Klaipėdos uosto investiciniu projektu, jo komponentais, paaiškinamos sąvokos „investicijų projektas“, „investicijos“, analizuojami prekių, paslaugų, darbų įsigijimų (pirkimų), vadovaujantis Pasaulio banko norminiais dokumentais ypatumai bei taikomi principai, kurie palyginami su LR viešųjų pirkimų įstatyme reglamentuojamais principais.
- Ketvirtoje dalyje įvertinama Klaipėdos uosto investicinio projekto įtaka uosto konkurencingumui, privataus kapitalo įmonėms.

Darbas užbaigiamas išvadomis ir santrauka lietuvių bei anglų kalbomis.

1. PASAULIO BANKO VEIKLOS STRATEGIJA IR TAKTIKA LIETUVOJE 1992-2006 M.

1.1. PB investavimo strategija, prioritetinės kryptys

Lietuvai 1992 m. tapus Pasaulio banko nare, Pasaulio bankas aktyviai dalyvavo perėjimo iš planinės į rinkos ekonomiką procesuose, teikdamas paskolas, analitinę bei techninę pagalbą. Pasaulio banko parama buvo orientuota į makroekonominio stabilumo išlaikymą, investuotojų pasitikėjimo Lietuva sukūrimą, Vyriausybės dalyvavimo versle mažinimo bei sąlygų privačiai veiklai skatinime. Pasaulio banko pirminė ir pagrindinė paskirtis – suteikti ilgalaikę pagalbą plėtros projektams, vykdyti jų įgyvendinimo priežiūrą. Paskolų paskirtis apribota mažiau rizikingiems ir specifinės paskirties projektams finansuoti.

Nuo 1992 m. Pasaulio bankas suteikė Lietuvai 455,46 mln. JAV dolerių paskolų, iš kurių 58,7 mln. JAV dolerių grąžinta. Paskolos suteiktos energetikos, aplinkosaugos, transporto, finansų, socialinio, sveikatos apsaugos bei švietimo sektorių projektams. Stambiausi šiuo metu vykdomi ar baigiami vykdyti sveikatos apsaugos (21,24 mln. JAV dolerių paskola), švietimo (29 mln. Eurų paskola) bei Klaipėdos jūrų uosto vartų rekonstrukcijos projektai (35,36 mln. JAV dolerių paskola su valstybės garantija). 1999 m. balandžio 19 d. pagalbos Lietuvai strategijos ataskaitoje nurodytos trys paramos sritys:

- „pirma-programos pagerinti makroekonominį ir finansinį stabilumą, įskaitant makrofinansinių rodiklių jautrumo analizę ir stebėseną, finansinio sektoriaus stiprinimą ir struktūrinės reformos programos tolygiam augimui vystymą bei pasirengimą stojimui į ES;
- antra - parama reformoms ir investicijoms, kurių reikia, pasirengimui stojant į ES;
- trečia - parama reformoms sveikatos, švietimo ir socialinėse srityse, įskaitant pensijų reformą”⁴.

Iki šiol svarbiausias Pasaulio banko grupės vaidmuo Lietuvoje buvo skolinimas, taip pat - ekonominės politikos dialogas ir techninė pagalba.

Šiuo metu, kaip informavo LR Finansų ministerija,⁵ „Pasaulio bankas keičia veiklos Lietuvoje taktiką iš skolinimo ir priežiūros į su tuo nesusijusios paramos teikimo”. Teikiama valstybės strategijos formavimo techninė pagalba, žinių perdavimas naujai ekonomikai

---

⁴http://www.finmin.lt/finmin/content/naujiena.jsp?doclocator=web%2Fstotis_inf.nsf%2F0%2F9C5ED7415FEE495EC1256D1300472B8E; prisijungimo laikas: 2006-05-05.

⁵Pasaulio bankas siūlo paramą vykdant reformas Lietuvoje.
http://www.finmin.lt/finmin/content/naujiena.jsp?doclocator=web%2Fstotis_inf.nsf%2F0%2F9C5ED7415FEE495EC1256D1300472B8E; prisijungimo laikas: 2006-05-05.

vystyti, kurios pagrindą sudaro žinios ir inovacinės idėjos, savo ruožtu didinančios produktyvumą, mažinančios infliaciją ir skatinančios investicijas.

Lietuvai užbaigus skolinimosi tarptautinėse finansų institucijose etapą bei perėjus prie skolinimosi kapitalo rinkose, numatoma, kad Pasaulio bankas ateityje, esant poreikiui, teiks techninę pagalbą rengiant analitines studijas bei konsultuojant Lietuvos institucijas. Pasaulio bankas siūlo pagalbą šiose srityse:

- *viešojo administravimo srityje* - efektyviai valdant valstybės išlaidas, reformuojant valstybės tarnybą, ugdant savivaldybių gebėjimus, kovojant su korupcija, tobulinant valstybės valdymo sistemą;
- modernizuojant *pensijų sistemą* – kuriant privačių struktūrų administruojamas pensijų sistemas ir fondus, užtikrinant dabartinės pensinio draudimo sistemos ilgalaikį stabilumą;
- kuriant veiksmingesnę ir efektyvesnę *socialinės apsaugos sistemą*, gerinant jaunimo ir suaugusiųjų įsidarbinimo galimybes, keliant mokinių ir studentų lygį iki vidutinio ES lygio ir mažinant skirtumus tarp skirtingų regionų mokinių bei studentų mokymosi rezultatų;
- *sveikatos apsaugos srityje* - užtikrinant finansavimo stabilumą ir veiksmingesnę valstybės lėšų panaudojimą šiame sektoriuje;
- Lietuvoje Pasaulio bankas taip pat siūlo padėti spręsti *viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo problemas*.

Dėl poreikio bendradarbiauti su Pasaulio banku sprendžia Lietuvos Respublikos Vyriausybė pagal atskirų ministerijų teikimus dėl reikalingumo.

1.2. Klaipėdos uostas – vienas iš prioritetinių Lietuvos valstybės investavimo objektų

Valstybė dalyvauja ekonomikoje, sudarydama sąlygas verslo vystymui, sprenddama, ką gaminti turi šalies ūkis, kaip gaminti ir kam atiteks sukurtos vertybės. Diskutuojama, kurios šakos turi būti prioritetinės, kurias reikia remti ar atkreipti dėmesį į atsilikusias šakas. Yra dvi sukurtų vertybių paskirstymo koncepcijos: ekonomikos efektyvumo ir socialinio teisingumo. Rinkoje pasireiškia ekonomikos efektyvumo koncepcija, nes joje veikia konkurencija, kuri priverčia palaikyti verslo aktyvumą. Valstybė perskirsto pajamas socialinio teisingumo principu ir finansuoja tokius projektus, kurių privačiomis lėšomis efektyviai nebūtų įmanoma įgyvendinti.

Kaip teigiama Lietuvos ūkio (ekonomikos) iki 2015 m. ilgalaikėje plėtros strategijoje⁶ esančioje stipriųjų ir silpnųjų šalies savybių SWOT analizėje, viena iš stipriųjų Lietuvos savybių yra: „Lietuvos geografinė padėtis palanki tranzitui, šalies teritoriją kerta du pripažinti kontinentinės svarbos transporto koridoriai. Tranzito plėtrai svarbią reikšmę turi neužšalantis Klaipėdos jūrų uostas <...>.” Transporto sektorius, o ypač krovinių tranzitas, Lietuvos ekonomikoje vaidina labai svarbų vaidmenį. Krovinių gabenimas jūra tarp NVS šalių ir Vakarų Europos ir yra Lietuvos tranzito pramonės pagrindas. Lietuva, turėdama vienintelį Klaipėdos uostą, teikia tranzito paslaugas kroviniams gabenti trimis pagrindiniais koridoriais:

- Rytų–Vakarų (didysis): į/iš Rusijos ir kitų NVS šalių per Baltarusiją ir Vilnių bei Kauną į Klaipėdos uostą, ir iš ten į Skandinavijos šalis ir Vakarų Europą;
- Šiaurės-Pietų: į/iš Suomijos per Estiją ir Latviją, Kauną, Šeštokus į Lenkiją, Vokietiją ir Centrinę Europą;
- Rytų–Vakarų (mažasis): į/iš Rusijos ir kitų NVS šalių per Kauną į Kaliningradą.

Atgavus Nepriklausomybę, dėl lėšų stygiaus transporto infrastruktūra nebuvo tinkamai prižiūrima, o tai sąlygojo transportavimo kaštų padidėjimą bei krovinių srautų sumažėjimą.

Kad Klaipėdos uostas yra vienas iš prioritetinių valstybės investavimo objektų liudija tai, jog per pastaruosius aštuonerius metus Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste vyko intensyvūs modernizavimo darbai. Pagrindiniai infrastruktūros tobulinimo darbai – tai krantinių rekonstravimas ir statyba, uosto geležinkelio rekonstravimas ir plėtra, uosto dugno gilinimas. Klaipėdos uosto akvatorija toliau gilinama, o krantinės rekonstruojamos, kad būtų galima priimti PANAMAX tipo laivus (iki 60 – 70 tūkst. t pajėgumo) ir sėkmingai konkuruoti su Rygos, Talino, Sankt Peterburgo ir kitais uostais konkurentais. Klaipėdos uosto pranašumas yra tai, jog žiemą jis neužšąla, ir kad turi jungtį su automagistrale į Vilnių ir geležinkeliu į Rytus ir Maskvą.

Modernizuojant uosto infrastruktūrą, būtina gerinti jo sąveiką su kitų rūšių transportu (kelių ir geležinkelių tinklais) investuojant į įrenginius, leidžiančius krovinius į uostą gabenti dviem pagrindinėmis Klaipėdos miesto apylankomis (šiaurine ir pietine), kurios nekerta miesto centro, ir trimis naujais privažiuojamaisiais keliais (šiauriniu, centriniu ir pietiniu).

---

⁶Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-12 nutarimas Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos patvirtinimo”. <http://www.ekm.lt> ; prisijungimo laikas:2005-12-12.

Tačiau dalis infrastruktūros dar neatitinka šiuolaikinių reikalavimų ir, tęsiant pradėtus infrastruktūros vystymo darbus, bus naudojama didelė Europos Sąjungos paramos dalis:

1 lentelė. Transporto projektai.

Sanglaudos fondas	valstybiniai automobilių keliai (TEN-T tinklas)	pagrindinės geležinkelio linijos (TEN-T tinklas)	IX transporto koridoriaus jungtys su Klaipėdos valstybinio jūrų uostu (daugiau kaip 10 mln. Eurų vertės projektai)
	pasienio punktų plėtra prie išorinės ES sienos; TEN-T tinklo jungtys su intermodalinėmis platformomis		
Europos regioninės plėtros fondas (ERPF)	kelių transporto infrastruktūros jungtys su TEN-T tinklo elementais	geležinkelio jungtys su TEN-T tinklo elementais; keleivių terminalai	multimodalinis transportas, transporto infrastruktūra logistikos centrams; Klaipėdos valstybinio jūrų uosto kelynas

Šaltinis: Bendrojo programavimo dokumentas⁷:

Kaip teigiama P.T. Mcgrath knygoje „Tarptautinės ekonomikos pagrindai”⁸, <...> vyksta didelė šalių ar net vienos šalies šakos įmonių konkurencija dėl investicijų”, šiuo atveju Klaipėdos uoste veikiančių laivų krovos, laivų remonto įmonės varžosi dėl valstybės investicijų į uosto infrastruktūrą, kurią sudaro didesni gyliai prie krantinių, geresnis privažiavimas į įmones geležinkelio ar kroviniu transportu.

Uosto žemės naudotojai, operatoriai, konkuruoja dėl investicijų, nes kuo daugiau investuojama į infrastruktūrą, tuo patrauklesnė įmonė tampa ir tiesioginėms investicijoms į superstruktūrą, įrangos atnaujinimą. Kaip rodo statistiniai atskirų Lietuvos ūkio šakų rodikliai, per pastaruosius dešimt metų Lietuvoje sparčiausiai augo tie ūkiai, į kuriuos sugebėta pritraukti užsienio investicijų.

Valstybė, investuodama į infrastruktūrą, didina Klaipėdos uosto konkurencines galimybes kitų uostų atžvilgiu tiek Baltijos jūros regione, tiek ir visoje Europoje. Uosto operatoriai, džiaugdamiesi investicijomis, neretai kaltina valstybę nelygių konkurencinių sąlygų sudarymu. Klausimas, ar valstybės vykdomas infrastruktūros, kuri tarptautinių žodžių žodyne⁹ apibrėžiama kaip, „įrenginiai (pvz. transporto, ryšių, energijos, vandens tiekimo ir t.t) <...>, reikalingos normaliai gamybinių ūkio šakų ir visuomenės veiklai”, finansavimas traktuotinas kaip valstybės pagalba Europos Bendrijos Sutarties 87 str.1 dalies prasme išskyla

7 LR Vyriausybės 2004-08-02 nutarimas Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo”// Valstybės žinios. 2004, Nr. 123-4486.

8 Mcgrath. P.T. Tarptautinės ekonomikos pagrindai. Vilnius: Margi raštai, 1999. P.110.

9 Bendorienė A., Bogušienė V., ir kt. Tarptautinių žodžių žodynas.-Vilnius: Alma littera, 2001. P.320.

kuomet valstybė finansuoja didelius investicinius projektus. Tačiau valstybės finansavimas, kuris palaiko ekonomiką kaip visumą, kuomet atliekami darbai, kurių efektyviai privatus sektorius nebūtų pajėgus atlikti, negali būti traktuojami kaip valstybės pagalba. Uosto plėtros ir tobulinimo darbai vykdomi palaipsniui tolygiai nuo uosto įplaukos Tarptautinės jūrų perkėlos link pagal patvirtintus plėtros projektus. Iš tarptautinės pagalbos, šiuo atveju, finansuojant Pasaulio bankui, tiesioginę naudą turi uosto operatoriai, o per juos ir nemaža dalis gyventojų.

2. PASAULIO BANKO PASKOLOS SUTEIKIMO TEISINIO REGLAMENTAVIMO SĄLYGOS IR MECHANIZMAS

2.1. Lietuva - Pasaulio banko narė

Bendros tapimo Tarptautinio rekonstrukcijos ir plėtros banko procedūros¹⁰ numato, kad prieš tampant TRPB nare, šalis turi tapti Tarptautinio valiutos fondo (TVF), Tarptautinės finansų korporacijos (IFC), Daugiašalės investicijų garantijų agentūros (MIGA) bei Tarptautinio centro investicinių ginčų sprendimui (ICSID) nare.

Kaip teigiama autorių grupės knygoje „Tarptautinės organizacijos“¹¹ PB grupės organizacijos yra glaudžiai susijusios ne tik tarpusavyje, bet ir su TVF: antai TRPB narės gali būti tik valstybės, jau esančios TVF (Lietuva TVF nare tapo 1992 m. balandžio 29 d.) narėmis, IFC, TPA ir MIGA narėmis- tik valstybės TRPB narės. Tarpvyriausybines finansų organizacijos teisiniu požiūriu veikia kaip autonomiškos organizacijos, tačiau PB grupei priklausančios trys iš jų, būtent TFK, TPA ir MIGA, buvo įsteigtos TRPB ir yra susijusios su savo steigėju valdymo struktūra”.

Lietuvos Respublika Pasaulio banko grupės organizacijų nare tapo:

Tarptautinės finansų korporacijos (IFC)	1993 m. sausio 15 d.
Daugiašalės investicijų garantijų agentūros (MIGA)	1993 m. birželio 8 d.
Tarptautinio centro investicinių ginčų sprendimui (ICSID)	1992 m. rugpjūčio 5 d.

Paprastai, norint valstybei tapti Pasaulio banko (toliau vadinamas „Bankas“) nare, laikomasi tokių procedūrų: pirmiausia pateikiamas prašymas tapti nare, ir kai nustatoma lėšų kvota, prašymą pateikusios šalies atsakingos institucijos informuojamos, ar įmokos Bankui, IFC, MIGA yra priimtinos. Patvirtinus įmokas, prašymai svarstomi Banko vykdančiųjų direktorių, IFC ir MIGA direktorių taryboje. Esant teigiamiems anksčiau minėtų institucijų sprendimams, teikiama rekomendacija Banko valdytojų tarybai dėl šalies priėmimo pagal jos nustatytas sąlygas. Balsavimo procedūra paprastai užtrunka šešias savaites, per kurias turi būti

¹⁰Bendrosios procedūros.

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20122595~menuPK:271153~pagePK:34542~piPK:329829~theSitePK:29708.00.html>; prisijungimo laikas: 2006-01-10.

¹¹ Žalimas D. Žaltauskaitė-Žalimienė S. Petrauskas Z. Saladžius J. Tarptautinės Organizacijos. Vilnius: Justitia, 2001. P.582.

padaromi nario įnašai bei prisiimami organizacijų narių įsipareigojimai, pasirašant Banko, IFC, MIGA konvenciją.

Lietuva tarptautinės finansinės organizacijos TRPB nare tapo 1992 m. liepos 6 d., pasirašydama Lietuvos Respublikos tarptautinę sutartį, kuri LR tarptautinių sutarčių įstatymo 1 straipsnyje apibrėžiama kaip - „tarptautinės teisės principų ir normų reglamentuotas susitarimas, kurį raštu sudaro Lietuva su užsienio valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, nesvarbu, koks sutarties pavadinimas ir ar sutartį sudaro vienas, du ar keli tarpusavyje susiję dokumentai“¹². Pasirašydama tarptautinę sutartį, Lietuva įsipareigojo laikytis Tarptautinės finansinės institucijos Pasaulio banko reikalavimų ir taisyklių, tuo apribodama savo šalies jurisdikciją tam tikrose srityse.

2.2. PB paskolos suteikimo Klaipėdos uosto investiciniam projektui teisinio reglamentavimo šaltiniai ir sąlygos

Siekiant valstybės ekonominės ir socialinės plėtros, kaip reglamentuota LR investicijų įstatymo¹³ 12 straipsnio „Valstybinė investicijų politika“ 2 punkte, „Valstybė remia investicijas 13 straipsnyje nustatytais būdais, kai „<...> investuojama į priemones perspektyvių pramonės šakų įmonių technologijoms atnaujinti ir modernizuoti <...>“. Valstybės rėmimo būdas Klaipėdos uosto investicinio projekto atveju yra valstybės garantijos suteikimas lengvatinei paskolai gauti. Paskolos su valstybės garantija sutarties sąlygų įvykdymą garantuoja valstybė.

Terminas „investicijos“ kilęs iš lotyniško žodžio „invest“, kuris reiškia „įdėti“.¹⁴ Platesniu požiūriu „investicija“ reiškia kapitalo įdėjimą siekiant jo padidėjimo ateityje.

LR investicijų įstatymo 2 straipsnio 1 punkte „investicijos“ apibrėžiamos kaip „piniginės lėšos ir įstatymais bei kitais teisės aktais nustatyta tvarka įvertintas materialusis, nematerialusis ir finansinis turtas, kuris investuojamas siekiant iš investavimo objekto gauti pelno (pajamų), socialinį rezultatą (švietimo, kultūros, mokslo, sveikatos ir socialinės apsaugos bei kitose panašiose srityse) arba užtikrinti valstybės funkcijų įgyvendinimą“.

Valstybė investuoja lėšas pagal iš anksto patvirtintą ir nuolat atnaujinamą, nustatant prioritetus Valstybės investicijų programą, kuri LR investicijų įstatymo¹⁵ 2 straipsnio 9

¹² LR tarptautinių sutarčių įstatymas Nr. VIII-1248 // Valstybės žinios.1999, Nr. 60-1948. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=83882&Condition2=>; prisijungimo laikas: 2006-01-19.

¹³ LR investicijų įstatymas//Valstybės žinios. 1999, Nr. VIII-1312. Aktualioji redakcija 2004-11-02. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=245493&Condition2=>; prisijungimo laikas: 2006-01-19.

¹⁴ Bendorienė A., Bogušienė V., ir kt. Tarptautinių žodžių žodynas.-Vilnius: Alma littera, 2001. P.325.

¹⁵ LR investicijų įstatymas//Valstybės žinios. 1999, Nr. VIII-1312. Aktualioji redakcija 2004-11-02. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=245493&Condition2=>; prisijungimo laikas: 2006-01-19.

punkte apibrėžiama, kaip „<...> valstybės investavimo strategiją nustatantis dokumentas, kuriame numatomos lėšos, reikalingos valstybės remiamų programų investiciniams projektams įgyvendinti, finansavimo šaltiniai ir šių investicinių projektų įgyvendinimo terminai“. To paties įstatymo 14 straipsnyje „Valstybės investicijų reguliavimas“ reglamentuota, kad „Valstybės investicijų politika formuojama Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programoje, valstybės remiamose programose, Valstybės investicijų bei Valstybės skolinimosi programose, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos ūkio ir ekonominės-socialinės raidos prognozes“.

- *Pagal dalyvavimą investavimo procese* Pasaulio banko investavimas priskirtinas prie *netiesioginių investicijų*. Tokia tarptautinė finansinė organizacija kaip Pasaulio bankas iš anksto turi labai tikslią informaciją apie investicinį objektą, politinę situaciją šalyje, ekonominius jos rodiklius, kuriuos ir toliau, jau suteikusi paskolą, nuolat analizuoja, daro viešus vertinimus.
- *Pagal investicinių lėšų priklausomybę* - paskolos lėšų naudojimas priskirtinas prie ilgalaikių valstybinių *investicijų*, kuomet valstybės įmonė „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija“ įdeda savo ir skolintas lėšas į investicinius objektus, kurie iš anksto numatyti ir patvirtinti tarptautinės finansinės institucijos bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Valstybės įmonė „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija“, kaip tai reglamentuota 2005-09-29 Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymo Nr.I-722¹⁶ 2 straipsnio „Valstybės įmonės ir savivaldybės įmonės samprata“ 1 punkte yra „iš valstybės turto įsteigta arba įstatymų nustatyta tvarka valstybei perduota įmonė, kuri nuosavybės teise priklauso valstybei ir jai perduotą ir jos įgytą turtą valdo, naudoja bei juo disponuoja patikėjimo teise“. Valstybės įmonės tikslas – „teikti viešąsias paslaugas, gaminti produkciją ir vykdyti kitą veiklą siekiant tenkinti viešuosius interesus“¹⁷. Valstybės įmonės „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija“ tikslai ir uždaviniai nurodyti 1997-01-23 rejestro tvarkytojo įregistruotuose įstatuose.

Kaip reglamentuota Pasaulio banko grupės nario Tarptautinio rekonstrukcijų ir plėtros banko (TRPB) susitarimo III dalyje 4 „ Bendros sąlygos dėl paskolų ir garantijų“ Bankas gali garantuoti, dalyvauti ar suteikti paskolas bet kuriai narei ar jos politiniam

¹⁶ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas Nr.I-722. Aktuali 2005-09-29 redakcija// http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=2636280; =; prisijungimo laikas: 2006-06-19.

¹⁷ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas Nr.I-722. Aktuali 2005-09-29 redakcija. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=2636280; prisijungimo laikas: 2006-06-19.

padaliniui ir bet kokiam verslui, pramonei ir žemės ūkio įmonei šalies narės teritorijoje, esant šioms sąlygoms:

Kuomet *šalis narė*, kurios teritorijoje vykdomas projektas *pati nėra Paskolos gavėjas*, šalis narė arba centrinis bankas ar panaši Bankui priimtina institucija, *pilnai garantuoja* paskolos gražinimą, taip pat palūkanų sumokėjimą ir kitų paskolos mokesčių sumokėjimą.

(i) Bankas įsitikina, kad esamomis rinkos sąlygomis Paskolos gavėjas nebūtų kitu būdu gavęs paskolos tokiomis sąlygomis, kurias, Bankas mano esant tinkamomis Paskolos gavėjui.

(ii) <...>

(iii) Banko nuomone, palūkanų norma ir kiti mokesčiai yra pagrįsta ir tokia norma, mokesčiai ir paskolos gražinimo grafikas yra tinkamas projektui.

(iv) Suteikdamas paskolą ar garantuodamas, Bankas kreipia ypatingą dėmesį į Paskolos gavėjo ateities tikslus, ir tuo atveju, jei Paskolos gavėjas nėra šalis narė, kad garantuotojas būtų pajėgus įvykdyti išpareigojimus pagal paskolos sutartį, ir Bankas veikia išmintingai tiek šalies narės, kurios teritorijoje įgyvendinamas projektas, tiek kitų šalių narių atžvilgiu.

(v) Banko suteiktos ar garantuotos paskolos, išskyrus specialias aplinkybes, skirtos *išimtinai specialiems rekonstrukcijos ir vystymo projektams*.

Bankas, prieš suteikdamas paskolą, įvertino skolininko kreditingumą, buvo surinkti bendri duomenys apie skolininką, kredito istorija, įvertinta esama finansinė būklė, pinigų srautų adekvatumas paskolos sumai ir galimybės paskolą gražinti ateityje, o taip pat ir skolininko pajėgumas iš dalies savo lėšomis finansuoti darbų bei paslaugų įsigijimus pagal projektą. Ne paskutinėje vietoje buvo ir šalies, kuri garantuoja paskolos gražinimą, įvertinimas.

Pagrindiniais projekto tikslais, kaip tai nurodyta Projekto vertinimo ataskaitoje (angl. „Staff appraisal report“), kuri buvo parengta dar 1999 m., buvo nurodyta:

- uosto konkurencinių galimybių didinimas Baltijos regione,
- laivybos saugumas,
- aplinkosauginių klausimų, t.y. neigiamo uosto poveikio aplinkai mažinimas.

Projekto tikslai atitinka valstybės įmonės „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos“ 1997-01-23 rejestro tvarkytojo įregistruotuose įstatuose numatytus tikslus ir uždavinius, kurie punkte 2.1 apibrėžti taip:

„2.1.1. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto kaip Lietuvos Respublikos transporto sistemos dalies funkcionavimo užtikrinimas;

- 2.1.2. uosto plėtros kryptių projektų rengimas, jų realizavimo organizavimas <...>,
- 2.1.4. laivybos saugumo užtikrinimas <...>;
- 2.1.5. uosto apsaugos nuo taršos kontrolė <...>.”¹⁸

Prieš Pasaulio bankui parengiant minėtą Projekto vertinimo ataskaitą, vyko ilgas parengiamas darbas. 1994 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė išreiškė pageidavimą Bankui patobulinti Klaipėdos uosto įplauką, kuri jau tuo metu neatitiko nei techninių, nei saugumo reikalavimų. Bangolaužius reikėjo atstatyti, o, be to, iškilo būtinybė sumažinti dienų, kuomet uostas dėl vėjo ir blogų oro sąlygų negalėjo dirbti skaičių (paprastai tokių dienų buvo 40 per metus). Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija kaip valstybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija parengė projektą, kurį patvirtinto valdyba, teisėtas įmonės įstatais ir Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymo Nr.I-722¹⁹ 10 straipsnio 2 punktu numatytas valstybės įmonės valdymo organas. Projekto komponentai buvo nustatyti remiantis investicijų prioritetais, galimybių studijomis, kurios parengtos finansuojant Japonijos ir Olandijos Vyriausybių negražinamų paskolų lėšomis ir pasitelkus konsultantus bei Pasaulio banką.

2.3. Klaipėdos uosto investicinio projekto vertinimas

Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo 2 straipsnio 10 punkte „Investicijų projektas” apibrėžiamas kaip „dokumentas, finansiškai (ekonomiškai), techniškai ir socialiai pagrindžiantis investavimo tikslus, įvertinantis investicijų grąžą (komercinis projektas) bei kitus efektyvumo rodiklius, nurodantis projekto įgyvendinimui reikalingas lėšas bei finansavimo šaltinius ir terminus”.

Klaipėdos uosto investicinį projektą parengė Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija kartu su savo įsteigta įmone Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija, vertino Lietuvos Respublikos atsakingos institucijos. Paralelinį kompleksinį projekto vertinimą ex-ante atliko patyrę Pasaulio banko ekspertai.

Investicinis valstybės įmonės Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija uosto vartų rekonstrukcijos projektas LR ūkio ministerijoje gautas ir registruotas 2000-03-21 raštu Nr. 567k.

2000-04-27 investicinių projektų ekspertų komisija Protokolu Nr. 51 pritarė pačiam investiciniam projektui, „numatančiam iš pagrindų patobulinti Klaipėdos uosto įplauką,

---

¹⁸ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos įstatai. Įregistruoti 1997-01-23. IP. 2

¹⁹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas Nr.I-722. Aktuali 2005-09-29 redakcija. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=2636280; prisijungimo laikas 2006-09-02.

užtikrinti laivų saugumą, uosto konkurentabilumą Baltijos regione“ ir nutarė „siūlyti Valstybinei užsienio paskolų komisijai svarstyti klausimą dėl valstybės garantijos suteikimo Pasaulio bankui, numatančiam suteikti 28 mln. JAV dol. paskolą su iki 7 proc. palūkanomis 17 metų, skolos mokėjimą atidedant 4 metus, Klaipėdos uosto vartų rekonstrukcijos investiciniam projektui įgyvendinti.”

LR susisiekimo ministerijos kolegija, 2000-02-24²⁰ nutarė „padidinti planuojamos imti iš Pasaulio banko Uosto vartų rekonstravimo projekto įgyvendinimui paskolos dydį nuo 28 mln. JAV dol. (112 mln. Lt) iki 35 mln. JAV dol. (140 mln. Lt)”.

Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija taip pat buvo įpareigota pateikti *Ekspertų komisijai prie Ūkio ministerijos*, suderintą su Susisiekimo ministerija, uosto vartų rekonstrukcijos investicinį projektą. 2000-03-02 Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija pateikė Investicinių projektų ekspertų komisijai Klaipėdos uosto vartų rekonstravimo investicinio projekto medžiagą ir prašė pritarti paskolos su valstybės garantija ėmimui iš Pasaulio banko investiciniam projektui finansuoti.

Susitarimo III su TRPB²¹ 4 dalies „Sąlygos, kurioms esant Bankas gali garantuoti ar teikti paskolas iii) papunktyje reglamentuota, kad „kompetentinga komisija, detaliai išnagrinėjusi pasiūlymo privalumus, <...> pateikė ataskaitą raštu, rekomenduojančią remti projektą”. Pasaulio bankas 2000 m. balandžio 10 d. parengė Klaipėdos uosto projekto vertinimo ataskaitą Nr. 18607 LT, kurioje numatytos visos keliamos sąlygos investiciniam projektui finansuoti, projekto tikslai, numatoma nauda ir poveikis regionui. Investuojant į fizinę infrastruktūrą, taip pat pateikiama išlaidų analizė pagal projekto komponentus, finansavimo planas papildomumo principu (kadangi Pasaulio bankas darbus finansuoja 63 procentais, konsultacines paslaugas 100 procentų), projekto ekonominė nauda, kurios priežiūra vykdoma pagal tam tikrus stebėsenos rodiklius, įskaitant numatomą poveikį Klaipėdos regionui socialinės plėtros aspektu, poveikiu užimtumo padėčiai, Pasaulio banko įsigijimo procedūroms taikomi reikalavimai, apribojimai skolintojui toliau skolintis, numatant tam tikrus rodiklius, aplinkosauginiai reikalavimai įgyvendinant atsargumo principą.

Pagrindinės projekto vertinimo ataskaitos dalys yra:

1. Šalies ir sektoriaus makroekonominiai pagrindai. Šioje dalyje išsamiai aprašoma Lietuva, ekonomikos ir socialinis vystymasis Lietuvoje, užsienio prekyba, ekonomikos prognozės. Taip pat pateikiama transporto sektoriaus apžvalga, pradedant kelių transportu, geležinkeliais, oro transportu, miesto susiekimu ir baigiant Klaipėdos uostu, jo fizinėmis

²⁰ 2000-02-24 LR susisiekimo ministerijos kolegijos nutarimas Nr.11 „Dėl paskolos ėmimo iš Pasaulio banko”.

²¹ Susitarimas su TRPB. Bendros sąlygos dėl paskolų ir garantijų.

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20049598~pagePK:43912~menuPK:58863~piPK:36602,00.html>; prisijungimo laikas: 2006-03-15.

charakteristikomis, konkurencinėmis galimybėmis ir problemomis, Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija, uosto įrenginiais ir operatoriais.

2. Projektas, jo kilmė, poreikis ir tikslai. Šioje dalyje aprašomas projekto poreikio atsiradimo procesas, parengiamieji darbai, pasitelkus uostų ir laivybos specialistus, kurie parengė rodiklius, pagal kuriuos bus stebimas faktinis uosto operacijų pagerėjimas, įgyvendinus projektą. Išsamiai aprašomas kiekvienas iš 14 projekto komponentų, pateikiama kiekvieno komponento sąmata, išdėstomi finansavimo principai, projekto įgyvendinimo užtikrinimo priemonės, įsteigiant Projekto įgyvendinimo grupę, kurios funkcijos- vykdyti įsigijimus pagal projektą vadovaujantis griežtai reglamentuotomis Pasaulio banko pirkimų taisyklėmis, mokėti už atliktus darbus ir suteiktas paslaugas, prižiūrėti darbų atlikimo kokybę ir terminus, teikti ataskaitas Pasaulio bankui ir Lietuvos suinteresuotoms institucijoms. Atskirai nurodyti ir apskaitos, audito, monitoringo ir atskaitomybės reikalavimai, skolinimo terminai, projekto priežiūra bei aplinkosauginiai aspektai.

3. Finansinė analizė. Analizuojama finansinė uosto padėtis, remiantis 1999 m. audito ataskaitomis bei prognozuojama finansinė veikla, pajamų ataskaitos prognozės, skolos ribos, investicijų atsiperkamumas.

4. Projekto nauda ir rizika. Uosto įplaukos kanalo patobulinimo nauda atsiras dėl: sumažėjusios nelaimingų atsitikimų į/išplaukiant iš uosto rizikos esant audringoms oro sąlygoms; sumažėjusių transportavimo per Klaipėdos uostą kaštų, padidėjus gyliui ir aptarnaujamų laivų tonažui; sumažėjus dienų, kuomet uostas būdavo uždarytas dėl nepalankių oro sąlygų bei išvengiant bangolaužių griūties, kas sąlygotų visišką uosto uždarymą tam tikram laikotarpiui.

Rizikos faktoriais nurodomi tranzitinių krovinių rusiška arba baltarusiška kilmė, transporto ir verslo sąlygų paprastinimas įgyvendinant Europos sąjungos muitų ir muitinės reformą.

5. Rekomendacijų santrauka ir paskolos sąlygos.

Projekto vertinimas ex-ante - ilgai besitęsianti procedūra, kuri daug kur literatūroje ir prestižiniuose Mokslo tarybos patvirtintuose žurnaluose įvardijama kaip trūkumas skolinantis lėšas iš tarptautinių finansinių institucijų, tačiau parengtas dokumentas „Projekto vertinimo ataskaita“ (angl. Staff Appraisal Report) gali būti prilygintas ES programavimo dokumentams, kuriuose kaip ir Projekto vertinimo ataskaitoje detalai analizuojama padėtis, kartu su strategija, planuojamų veiksmų prioritetais, kiekvieno komponento konkrečiais uždaviniais bei numatytais finansiniais ištekliais. Pasaulio banko 1999 m. parengto dokumento pagrindinės sudėtinės dalys ir turinys analogiškos Europos sąjungos Komisijos patvirtintiems reikalavimams programavimo dokumentams „kiekybinis esamos situacijos

aprašymas, tinkamos strategijos aprašymas bei prioritetai, <...>integruotas ex-ante vertinimas, tinkami rodikliai, atitikimas kitas Bendrijos politikas (aplinkos apsauga, viešieji pirkimai ir t.t), finansinė lentelė, <...> valdymo ir kontrolės sandaros aprašymas, konsultavimosi su partneriais veiksmai, priežiūros ir sandaros aprašymas, viešumo veiksmai“²².

2.4. Lietuvos valstybės garantijos suteikimo mechanizmas

Pagrindiniame Lietuvos įstatyme, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnyje, reglamentuota, kad „Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą“²³. Lietuvos Respublikos investicijų įstatymo 13 straipsnyje „Investavimo skatinimas“ reglamentuota, kad „Lietuvos ir užsienio kreditoriams, suteikusiems paskolas investicijų projektams įgyvendinti, teikiamos valstybės (savivaldybių) garantijos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka“.²⁴

Valstybės garantija – t.y. Lietuvos Respublikos turtinis išsipareigojimas grąžinti skolą ir apmokėti kitas su skola susijusias išlaidas kreditoriui už skolininką, jeigu nevykdomi paskolos sutartimi prisiimti išsipareigojimai. Valstybės garantija priskiriama prie netiesioginės valstybės skolos, kurią administruoja Lietuvos Respublikos finansų ministerija: registruoja skolininkus ir atlieka jų kreditingumo analizę.

LR tarptautinių sutarčių įstatymo²⁵ 2 straipsnyje reglamentuota, kad „Lietuvos Respublikos ministerijų ar Vyriausybės įstaigų bei kitų valstybės institucijų vardu ir pagal jų kompetenciją sudaromi su atitinkamomis užsienio valstybių ar organizacijų institucijomis susitarimai nėra Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys. Jų rengimo bei sudarymo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Šios sutartys registruojamos atskirame registre, kurio tvarkytoja yra Užsienio reikalų ministerija“.

Valstybinė užsienio paskolų komisija prie LR finansų ministerijos 2000 m. gegužės 26 d. nutarė²⁶:

„Siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1. *pritarti valstybės garantijos suteikimui* Pasaulio bankui, teikiančiam Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai 35,36 mln. JAV dol. paskolą 17 metų, įskaitant

²² Nakrošis V. Europos sąjungos regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas. Vilnius: Eugrimas, 2003. P.33.

²³ Lietuvos Respublikos Konstitucija. Vilnius: Mūsų Saulužė, 2003. P.10.

²⁴ LR investicijų įstatymas//Valstybės žinios. 1999, Nr. 66-2127. Aktuali redakcija 2004-11-02. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=245493; prisijungimo laikas: 2006-09-15.

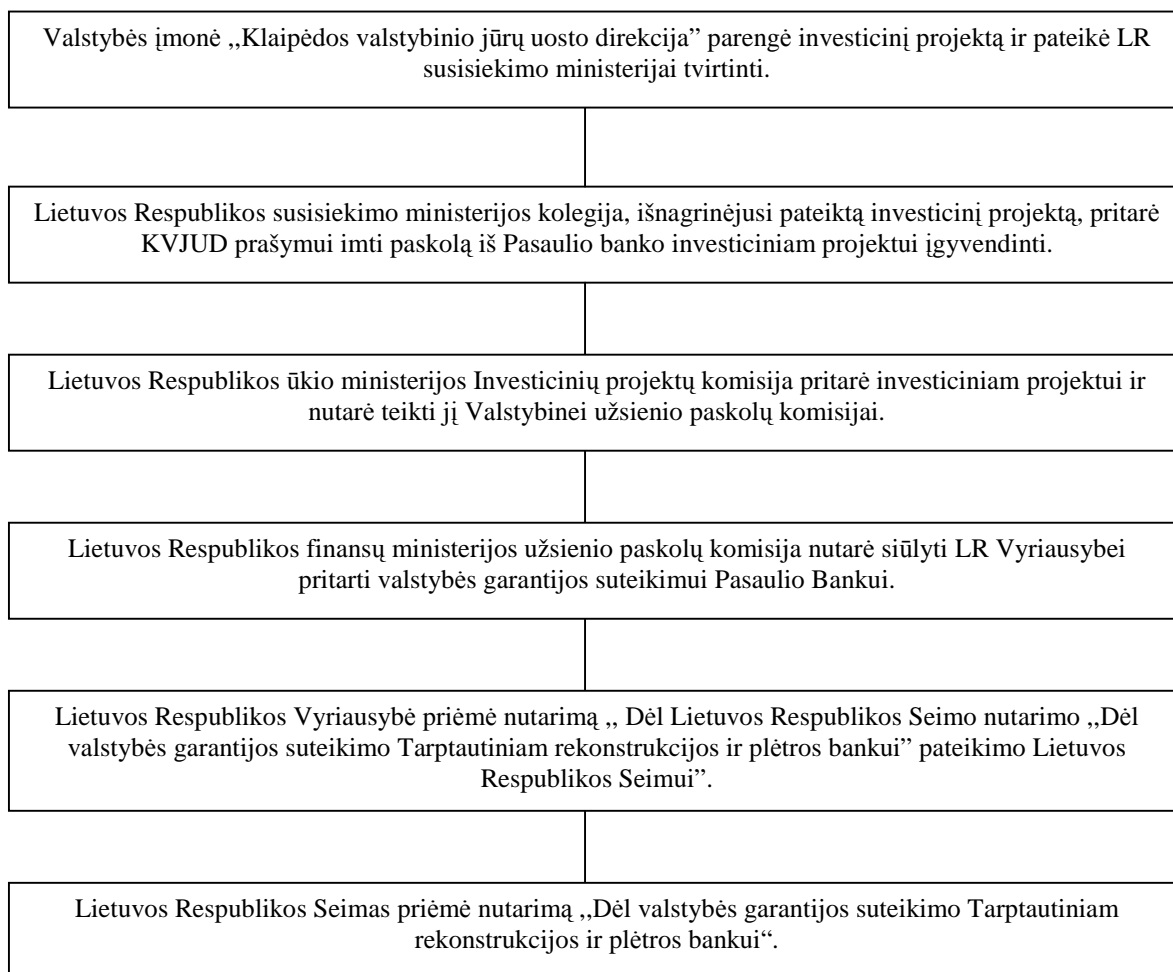
²⁵ 1999-06-22 LR tarptautinių sutarčių įstatymas Nr. VIII-1248 // Valstybės žinios. 1999, Nr. 60-1948. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=83882&Condition2=>; prisijungimo laikas: 2006-03-11.

²⁶ Valstybinės užsienio paskolų komisijos prie LR finansų ministerijos 2000 m. gegužės 26 d. Protokolas Nr.88.

5 metų atidėto paskolos gražinimo laikotarpį, už banko nustatyta tvarka apskaičiuotas kintamas metines palūkanas. Paskola skiriama įplaukos (vartų) rekonstrukcijos ir jūrinės aplinkos apsaugos investiciniam projektui finansuoti.

2. *teikti siūlymą Lietuvos Respublikos Seimui dėl 3.1.1. punkte minėtos garantijos suteikimo*”.

Schematiškai valstybės garantijos suteikimo mechanizmas nuo investicinio projekto parengimo gali būti pavaizduotas taip:

Sudėtingas valstybės garantijos suteikimo mechanizmas sukurtas todėl, kad valstybės skolinimosi dydį griežtai reguliuoja Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, pagal kurį kasmet nustatomas grynas Vyriausybės skolinimosi ir prisiimtų naujų valstybės garantijų limitas bei maksimali garantijų institucijų prisiimtų išpareigojimų, kuriems suteikta valstybės garantija, suma. Kaip pažymima Bendrajame programavimo dokumente²⁷, „2003 metams nustatytas

²⁷ LR Vyriausybės 2004-08-02 nutarimas Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo”// Valstybės žinios. 2004, Nr. 123-4486.

valstybės grynasis skolinimosi limitas – 900 mln. Lt (2002 m. – 1100 mln. Lt). 2003 m. nenumatoma suteikti naujų valstybės garantijų (2002 m. suteikiamų naujų garantijų limitas buvo 400 mln. Lt)”. Palyginimui, kaip reglamentuota LR 2006 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 9 straipsnyje, galima pateikti informaciją dėl įsipareigojimų su valstybės garantija limitu 2006 m.²⁸ „2006 metais naujos valstybės garantijos nebus teikiamos, išskyrus atvejus, kai valstybės garantijos teikiamos suteiktoms paskoloms su valstybės garantija gražinti”. Taip buvo numatyta ir 2005 m. analogiškame įstatyme.

Vertinant valstybės skolą, Lietuvoje taikoma konservatyvi skaičiavimo metodika ir į bendrą skolos sumą įtraukiamos valstybės garantuotos paskolos. Lietuvos valstybės skola 2004 m. pabaigoje buvo 19 proc. nuo BVP, tai reiškia, kad Lietuvoje nuo 2003 m. vykdoma taupymo politika, kuomet, anot prof. Onos Gražinos Rakauskienės, pradeda mažėti valstybės pajamos. Palyginimui galima pateikti 1999 m. buvusią valstybės skolą procentine išraiška nuo BVP, kuri buvo 28,3 proc., o skolinimosi riba – 24 proc., Vienas iš mūsųose paplitusių ekonominio mąstymo stereotipų- tai „gyvenimo pagal išgales” nuostata, todėl, esą, reikia mažinti valstybės išlaidas. Normalioje rinkos ekonomikoje valstybės išlaidų mažinimas –tai efektyvi biudžeto deficito (ir kitų makroekonominių rodiklių) mažinimo priemonė. Tačiau, kai tik pas mus bandoma mažinti valstybės išlaidas, tučtuojau tuo pačiu metu, - tačiau jau prieš mūsų norą, - ima mažėti pramonės produkcija, įmonės pradeda stabdyti savo veiklą, ima didėti jų skolos, mažėti apmokestinimo bazė, o kartu ir mokesstinės įplaukos. Po to seka biudžeto deficito padidėjimas,- užburtas ratas užsidaro.”²⁹

LR 2000 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo³⁰ 9 straipsnyje „Valstybės skolos limitai” reglamentuota, kad „<...> 2000 metų valstybės grynojo skolinimosi limitas – 2200000 tūkst. litų, o 11 straipsnio „Vyriausybės teisės vykdant biudžetą” 2 punktu Vyriausybei suteikiama teisė „laikantis valstybės grynojo skolinimosi limitu, teikti valstybės garantijas paskoloms, *naudojamoms valstybės investicijoms finansuoti*, įmonių apyvartinėms lėšoms papildyti, Valstybinio socialinio draudimo fondo skoliniamis įsipareigojimams dengti bei šio fondo pinigų srautams subalansuoti - iki 1089000 tūkst. litų”.

²⁸ LR 2006 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr.X-741.
http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=280127&p_query=2006%20m.%20valstybės%20ir%20savivaldybių%20biudžetų%20%20rodiklių&p_tr2=2, prisijungimo laikas: 2006-10-05.

²⁹ O.G. Rakauskienė. Valstybės ekonominė politika. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2005, 500 p. P.17. www.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/vpa/z7/1648-2603-2006-nr7-33.pdf; prisijungimo laikas: 2006-02-22.

³⁰ LR 2000 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas Nr. VIII-1503 // <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition=93191>; prisijungimo laikas: 2006-02-22.

Todėl vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo³¹ 7 straipsnio „Paskola su valstybės garantija“ 1 dalimi „Sprendimus suteikti valstybės garantiją dėl vidaus ar užsienio kreditoriaus pagal sutartį teikiamos paskolos, kuri yra didesnė kaip 40 mln. litų, priima Lietuvos Respublikos Seimas Lietuvos Respublikos Vyriausybės siūlymu“, LR Vyriausybė 2000 m. birželio 22 d. priėmė nutarimą Nr. 718 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl valstybės garantijos suteikimo Tarptautiniam rekonstrukcijos ir plėtros bankui“³² projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui.

2000 m. liepos 13 d. buvo priimtas LR Seimo nutarimas Nr. VIII-1834 „Dėl valstybės garantijos suteikimo Tarptautiniam rekonstrukcijos ir plėtros bankui“, kurio 1 straipsniu reglamentuotos ir Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai 2000 m. rugpjūčio 3 d. suteiktos paskolos pagrindinės sąlygos: „Suteikti valstybės garantiją Tarptautiniam rekonstrukcijos ir plėtros bankui, teikiančiam valstybės įmonei Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai 35,36 mln. JAV dolerių paskolą 17 metų, įskaitant 5 metų atidėto paskolos gražinimo laikotarpį, už banko nustatyta tvarka apskaičiuotas kintamas metines palūkanas Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įplaukos rekonstrukcijos investiciniam projektui finansuoti“.

Garantijos sutartis tarp Lietuvos Respublikos ir Tarptautinio rekonstrukcijos ir plėtros banko pasirašyta 2000 m. rugpjūčio 3 d., tą pačią dieną Valstybės įmonei Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija pasirašius paskolos sutartį. Lietuvos Respublikos kaip garantuotojo vardu valstybės garantijos sutartį pasirašė Lietuvos Respublikos finansų ministras. Garantijos sutarties II straipsnyje „Garantija; finansinių lėšų suteikimas“ reglamentuojama, kad „<...> *Garantuotojas*, šiuo dokumentu, *besąlygiškai garantuoja kaip pirminis įsipareigotojas, ne tik kaip laiduotojas*, tinkamą, savalaikį pagrindinės paskolos sumos ir šios paskolos palūkanų bei kitų susijusių mokesčių išmokėjimą, <...> kaip išdėstyta Paskolos sutartyje.“³³

2000-08-03 Paskolos sutarties preambulėje parašyta, kad „kadangi Lietuvos Respublika (Garantuotojas) ir Paskolos gavėjas, būdami įsitikinę projekto <...> įgyvendinimo tikimybe <...> paprašė Banko finansuoti Projektą“³⁴. Kaip matyti, Garantuotojas nurodytas

³¹ Valstybės skolos įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. VIII-1298 // Valstybės žinios. 1999, Nr. 66-2117. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=84562&Condition2=;prisijungimo laikas: 2006-02-22>.

³² LR Seimo 2000 m. liepos 13 d. nutarimas Nr. VIII-1834 „Dėl valstybės garantijos suteikimo tarptautiniam rekonstrukcijos ir plėtros bankui“ <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=105526&Condition2=;prisijungimo laikas: 2006-01-22>.

³³ 2000-08-03 Garantijos sutartis. http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460506; prisijungimo laikas: 2006-01-26.

³⁴ Paskolos sutartis. 2000 m. rugpjūčio 3 d. // http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460607; prisijungimo laikas: 2006-02-12.

lygiagrečiai su viena iš paskolos sutarties šalių, valstybine įmone „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija”.

2.5. Paskolos sutarties pasirašymo proceso eiga ir sutarties šalys

Paskolos sutartis Klaipėdos uosto investiciniam projektui finansuoti buvo pasirašyta 2000 m. rugpjūčio 3 d. tarp sutarties šalių Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos ir Tarptautinio rekonstrukcijos ir plėtros banko.

Prieš tai 2000 m. kovo 20 d. LR finansų ministerijos siūlymu Pasaulio bankui buvo pasiūlytos pagrindinės paskolos sutarties sąlygos ir derybų dėl sutarties delegacijos nariai. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2000-03-20 rašte Nr.13 02 08-0004096 nurodyta, kad delegaciją sudarė atsakingi darbuotojai iš Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos.

Derybų dėl paskolos sutarties, kurios vyko Pasaulio banko atstovybėje Varšuvoje metu, buvo sutarta dėl tokių sutarties sąlygų:

- (a) „projekto įgyvendinimo metu Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija taisys ir keis plėtros programą taip, kad būtų išlaikytas uosto direkcijos finansavimo pajėgumas;

atitinkamai ši sąlyga Paskolos sutarties V skyriaus 5.02 dalyje yra :

„Paskolos gavėjas turės pranešti Bankui apie bet kokius projektų pasikeitimus arba papildymus Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos plėtros programoje”;

- (b) Išlaidos pagal Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos investicijų programą galės būti daromos užtikrinus finansavimą <...>. Pajėgumų vystymo investicijoms turės būti parengtas ekonominis įvertinimas su ekonominio atsipirkimo rodikliu virš 12 procentų ir finansinis įvertinimas su ribiniu atsipirkimo rodikliu virš LIBOR plus 4 procentai;
- (c) Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija išipareigoja išlaikyti paskolos aptarnavimo padengimo santykį³⁵ mažiausiai 2.0 per paskolos grąžinimo laikotarpį ir metinę apyvartą ne mažesnę negu 4 procentai vidutinės Paskolos gavėjo kapitalo vertės;
- (d) kiekvienų metų Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos finansinės audito ataskaitos (specialiosios sąskaitos, projekto sąskaitos) turės būti pateikiamos bankui ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo finansinių metų pabaigos;

---

³⁵ (veiklos pinigų srautai+palūkanos)/ (palūkanos+ pagrindinis grąžinimas)

- (e) dėl projekto įgyvendinimo grupės darbuotojų;
- (f) dėl projekto stebėsenos rodiklių ir reikalavimų ataskaitoms.”³⁶

Visos šios derybų dėl paskolos sutarties metu aptartos sąlygos buvo perkeltos į paskolos sutartį.

2.6. Esminės Klaipėdos uosto projekto paskolos sutarties sąlygos

Kaip minėta, Klaipėdos uosto investicinio projekto paskolos sutarties tekstą derino abi paskolos sutarties pusės. Pasirašius paskolos sutartį 2000 m. rugpjūčio 3 d., ji besąlygiškai neįsigaliojo, nes įsigaliojimas buvo apribotas sąlyga, nurodyta Paskolos sutarties VII skyriuje „Įsigaliojimo data”, „papildomos Paskolos sutarties įsigaliojimo sąlygos <...> projekto sąskaitos atidarymas paskolos gavėjui įnešus pradinį depozitą <...> Data, devyniasdešimt dienų po šios sutarties pasirašymo yra tiksliai apibrėžta <...>”³⁷

Uosto direkcija tuo pačiu išipareigojo, vadovaujantis papildomumo principu, taip pat skirti lėšų projektui finansuoti tokiomis proporcijomis:

Išlaidų kategorija	Finansavimo procentinė išraiška
Darbai	63 procentai Pasaulio banko paskolos lėšos, 27 procentai uosto direkcijos lėšos
Prekės	100 procentų gamybos užsienyje išlaidų, 100 procentų gamybos vietoje išlaidų, 65 procentai kitų išlaidų finansuojama iš Pasaulio banko paskolos lėšų
Techninė pagalba ir techninės paslaugos	100 procentų finansuojama iš Pasaulio banko paskolos lėšų
Projekto įgyvendinimo grupės veiklos išlaidos	100 procentų pirmais metais, 75 procentai antrais metais, 50 procentų trečiais metais ir vėliau finansuojama iš Pasaulio banko paskolos lėšų

Uosto direkcijos lėšos turi būti įnešamos į Specialiąją sąskaitą nurodytais laikotarpiais. Dar viena finansavimo sąlyga reglamentuojama paskolos sutarties IV skyriuje „Finansavimas” 4.02 dalyje „Paskolos gavėjas turės paruošti, pagal Bankui priimtinas nuorodas, ir pateikti ne vėliau kaip per 45 dienas po kiekvieno kalendorinio ketvirčio Projekto valdymo ataskaitą”, kurioje pateikiama informacija apie panaudotas ir planuojamas naudoti

³⁶ Projekto vertinimo ataskaita. Pasaulio bankas. 2000. P.30. http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2000/05/16/000094946_0004200542420/Rendered/INDEX/multi_page.txt; prisijungimo laikas: 2006-01-22.

³⁷ 2000-08-03 paskolos sutartis. VII skyrius. 7.01, 7.02 dalys. // http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460607; prisijungimo laikas: 2006-02-12.

lėšas su tai pagrindžiančiais dokumentais, informuojama apie projekto įgyvendinimo eigą, paaiškinami skirtumai tarp plano ir realaus vykdymo, nurodomas išigijimų vykdymas ir planavimas. Už tai atsakinga projekto įgyvendinimo grupė. Ataskaitų nepateikimas laiku arba pateikimas netinkamos formos yra esminiai pagrindai Bankui nebevykdyti finansavimo (Paskolos sutarties I priedo B dalis „Projekto valdymo ataskaita turės patvirtinti iš paskolos sąskaitos vykdomą kiekvieną prašymą mokėti (angl., „application for withdrawal”) <...> Iš Banko nebus reikalaujama atlikti depozitus į specialiąją sąskaitą, jei Bankas bet kuriuo metu nustatys, kad projekto valdymo ataskaita tinkamai neinformuoja, kas reikalaujama <...>”.

Susitarimo III su TRPB³⁸ 5 dalies „Paskolų, kurios garantuotos, kuriose dalyvauja ar kurias suteikia Bankas naudojimo sąlygos” papunktyje (b) reglamentuota, kad „Bankas sieks, kad būtų užtikrintas bet kokios paskolos lėšų naudojimas tik tiems tikslams, dėl kurių paskola buvo suteikta, atkreipiant dėmesį į ekonominę ir efektyvumo reikšmę bei nekreipiant dėmesio į politinę ar kitą neekonominę įtaką“. Ši tarptautinės sutarties su TRPB nuostata perkelta ir į Paskolos sutartį su Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija „Jei bankas nuspręs bet kuriuo laiku, kad apmokėjimai iš Specialiosios sąskaitos padaryti ne už Tinkamas išlaidas (angl. „eligible expenses) arba Bankui nebuvo pateikti tai patvirtinantys įrodymai, paskolos gavėjas pagal gautą iš banko nurodymą turės pateikti papildomus patvirtinančius dokumentus arba pervesti į Specialiąją sąskaitą (Bankui paprašius kompensuoti) sumą, atitinkančią tą apmokėjimą”.³⁹ Dar viena tai reglamentuojanti nuostata yra Paskolos sutarties Priede 5 „Įgyvendinimo programa” „Paskolos gavėjas turės vykdyti tokią politiką ir palaikyti tvarką, kad bet kada būtų galima kontroliuoti ir įvertinti pagal bankui priimtinas nuorodas projekto įgyvendinimą ir tikslų pasiekimą”⁴⁰.

Bankas, būdamas finansine institucija, kuri teikia lėšas, savo kreditorių atžvilgiu taiko tam tikrus apribojimus ir reikalavimus jų veiklai. Paskolos sutartyje yra punktai, reglamentuojantys apribojimus uosto direkcijos naujoms investicijoms, investicinių programų keitimui, plėtros planams, skoloms. V skyriaus 5.02 dalyje reglamentuota, kad „Paskolos gavėjas turės:

---

³⁸ Susitarimas su TRPB. Bendros sąlygos dėl paskolų ir garantijų.
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20049598~pagePK:43912~menuPK:58863~piPK:36602,00.html>; prisijungimo laikas: 2006-01-22.

³⁹ 2000-08-03 Paskolos sutartis. I priedas, B dalis punktas 5 a. // http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460607; prisijungimo laikas: 2006-02-12.

⁴⁰ 2000-08-03 Paskolos sutartis. 5 priedas, punktas 2. // http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460607; prisijungimo laikas: 2006-02-12.

- (a) pranešti bankui apie bet kokius papildymus Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos plėtros programoje;
- (b) prieš pradėdant bet kokius darbus ar atnaujinant išlaidas Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos plėtros programoje, pateikti bankui ataskaitą, įrodančią, kad adekvatus finansavimas yra užtikrintas;
- (c) atlikti nepriklausomą ekonominį investicijų įvertinimą plečiant investicines apimtis Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos plėtros programoje, laikantis techninės užduoties ir metodikos priimtinos Bankui, ir pateikti ekonominio įvertinimo rezultatus su ekonominiu atsipirkimu virš 12 procentų ir finansinį įvertinimą su apyvartumo norma esant Libor perviršiui plus 4 procentai.”⁴¹

Įmonės skolinimosi apribojimai taip pat reglamentuoti Paskolos sutartyje „Išskyrus Bankas sutiks kitaip, paskolos gavėjas neturėtų skolintis, nebent paskolos gavėjo rimtos pajamų ir išlaidų prognozės rodo, kad įvertintas veiklos piniginis srautas plius Paskolos gavėjo palūkanos kiekvieniems fiskaliniams metams per pasiskolinimo laikotarpį turės būti mažiausiai dvigubai didesnės už įvertintus skolos aptarnavimo reikalavimus tais metais visoms Paskolos gavėjo skoloms, įskaitant ir skolą, kurią įsigis”.⁴²

---

⁴¹ 2000-08-03 Paskolos sutartis. V skyrius, 5.02 dalis.// http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460607
prisijungimo laikas: 2006-02-12.

⁴² 2000-08-03 Paskolos sutartis. IV skyrius, 4.03 dalis //http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460607;
prisijungimo laikas: 2006-02-12.

3. PROJEKTO ĮGYVENDINIMAS, VADOVAUJANTIS PB NORMATYVINIAIS DOKUMENTAIS IR LR TEISĖS NORMINIAIS AKTAIS

3.1. Klaipėdos uosto investicinio projekto komponentai ir įgyvendinimo planavimo ypatumai

Projektas gali būti apibrėžiamas „kaip veiksmų seka, skirta naujam produktui ar paslaugai sukurti arba darbams atlikti.“⁴³ Kiekvienas projektas yra laikinas, t.y. turi apibrėžtą trukmę ir, įgyvendinus projektą, tikslinės grupės tiesiogiai ir netiesiogiai turi pajusti projekto naudą.

Klaipėdos uosto investicinis projektas, kaip teigiama Projekto vertinimo ataskaitos F. Dalies „Įgyvendinimas“ p.2.18 „<...> projektas bus pradėtas įgyvendinti 2000 m. gegužės birželio mėn. ir bus užbaigtas iki 2003 m. kovo mėn.“ Pradinis Projekto įgyvendinimo grafikas pateikiamas Priede 1, o Priede 2 pateikiamas 2006 m. ataskaitose teikiamas projekto įgyvendinimo grafikas. Kaip matyti, Klaipėdos uosto investicinio projekto įgyvendinimas atsilieka nuo pradiniam vertinimo etape numatyto grafiko. Taip atsitiko todėl, kad Pasaulio banko ekspertams atliekant ex-ante vertinimą, neįmanoma buvo tiksliai numatyti visų projekto įgyvendinimo problemų Lietuvoje, kurios atsirado dėl institucinių kliūčių, dėl biurokratinių apribojimų ir delsimo laiku priimti sprendimus žemės įteisinimo klausimais, derinant įvairius dokumentus derinančiose institucijose.

2000-04-10 Projekto vertinimo ataskaitoje nurodyti tokie pagrindiniai Klaipėdos uosto projekto komponentai:

A. Investiciniai

Darbai, prekės:

- esamų bangolaužių rekonstravimas;
- pietinio ir šiaurinio bangolaužių pratęsimas;
- įplaukos kanalo gilinimas;
- atmušų/ švartavimosi sistemos tobulinimas;
- bangų/ srovių monitoringo sistema;
- atliekų iš uosto/laiavų pašalinimo paslaugos;
- aplinkos švelninimo priemonės;
- nuolaužų iškėlimas;

---

⁴³ Nakrošis V. Europos sąjungos regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas. Vilnius: Eugrimas, 2003. P.59.

užteršto grunto aikštelė.

B. Techninė pagalba:

uosto locmanų apmokymai

projekto techninė priežiūra;

finansinis auditas;

užteršto grunto aikštelės projektas;

projekto įgyvendinimo grupės veiklos išlaidos;

nuomos sutarčių valdymas;

uosto paslaugų privatizavimas;

projekto priežiūra.

Pasaulio banko finansuojamo investicinio projekto komponentai ir jų įgyvendinimo poreikis, pasikeitus situacijai nuo planuotos vertinimo etape, buvo persvarstomi, lėšos perskirstytos kitiems komponentams, atsisakyta nereikalingų.

2003 m. kovo mėn. vykusios PB misijos metu konstatuota, kad techninės pagalbos komponento „Uosto paslaugų privatizavimas“ atsisakoma, nes įvairias uosto paslaugas (infrastruktūros priežiūros, aplinkos apsaugos ir kt.) KVJUD konkurso būdu perdavė privačioms įmonėms. Saugios laivybos administravimo funkcija jau atskirta nuo KVJUD ir veikia kaip naujas valstybinis vienetas. Dėl uosto locmanų teikiamų paslaugų, įvertinus įvairią tarptautinę patirtį, nutarta locmanų paslaugas palikti KVJUD jurisdikcijoje. Taip pat šią paslaugą gali teikti ir privačios įmonės, tuo būdu atsirandant konkurencijai. Įvertinus anksčiau paminėta, nutarta atsisakyti šio komponento.

Taip pat atsisakyta dar vieno techninės pagalbos komponento „Konsultacijos dėl nuomos sutarčių valdymo“. Pagal 1996-05-16 LR Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo⁴⁴ aktualios 2004-10-12 redakcijos 23 straipsnio „Uosto žemės nuomos tvarka“ 1 punktą. „Uosto direkcija uosto žemę gali išnuomoti tik konkurso tvarka <...>“, todėl dėl žemės nuomos rengiami konkursai. Jau dirbantiems uoste operatoriams taikomas tarifas, kuris susideda iš dviejų dalių: (i) gylis prie krantinių ir (ii) priėjimas prie geležinkelių. Kaip numatyta 24 straipsnio „Uosto žemės nuomos sutarties forma ir terminas“ 1, 2 punktuose „Uosto žemės nuomos sutartis sudaroma raštu ne ilgiau kaip 50 metų<...>. 2. Nuomininkas, tvarkingai vykdęs uosto žemės nuomos sutartyje nustatytas pareigas, pasibaigus sutarties terminui, turi pirmumo teisę atnaujinti sutartį“. Metinis mokestis paskaičiuojamas įvertinus tai, ar teritorija yra su priėjimu prie krantinių, gylį ties krantinėmis, priėjimą prie geležinkelių.

---

⁴⁴ 1996-05-16 LR Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymo aktuali 2004-10-12 redakcija// <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=243903&Condition2=>; prisijungimo laikas 2006-01-22.

KVJUD taiko šią formulę, siekdama, kad žemė būtų kaip galima efektyviau naudojama. Papildomos pagalbos šiuo klausimu nereikėjo.

Atsisakyta ir dar dviejų komponentų „Atmušų/ švartavimosi sistemos tobulinimas” bei „Atliekų iš uosto/laivų pašalinimo paslaugos”, nes švartavimo lynų įrengimas yra daugiau laivų savininkų atsakomybė, o dėl atliekų iš uosto šalinimo, Lietuva, Suomija ir Danija finansavo 3 mln. JAV dol. vertės programos įgyvendinimą, pagal kurią Klaipėdai buvo nupirkti įrenginiai naftos išsiliejimams šalinti. 1999 m. Danija finansavo Nacionalinio Lietuvos nenumatytų naftos išsiliejimų plano paruošimą ir 2001m. liepos mėn. buvo patvirtintas uosto atliekų valdymo planas. Su įmone “Transfosa” buvo pasirašyta sutartis dėl atliekų iš laivų šalinimo paslaugos teikimo uoste.

2002 m. buvo užbaigtas Klaipėdos valstybinio jūrų uosto vartų rekonstrukcijos projektas, kurio pagrindinis tikslas – užtikrinti saugų ir efektyvų krovinių gabenimą per Klaipėdos uostą. Projekto įgyvendinimo metu įplauka į Klaipėdos valstybinį jūrų uostą buvo pagilinta iki 14 m (išorinis įplaukos kanalas pagilintas iki 14,5 m). Buvo pašalinta 1400 t laivų liekanų, esančių prie šiaurinio molo. Taip pat buvo atnaujinti ir pailginti uosto bangolaužiai. Šiais darbais buvo sumažintas ilgosios bangos patekimas į uosto įplauką bei dieną, kai uostas dėl oro sąlygų negali dirbti, skaičius nuo 40 iki vidutiniškai 20. Be to, efektyviai vykdant tarptautinius išigijimų konkursus buvo sutaupyta lėšų, jų dar prisidėjo atsisakius anksčiau minėtų nebereikalingų projekto komponentų, todėl įvertinus uoste veikiančių operatorių poreikius dėl gilesnės uosto įplaukos link Tarptautinės jūrų perkėlos, Pasaulio bankas sutiko finansuoti gilinimo iki 13 m darbus. Šis projekto komponentas baigtas 2006 m. vasario mėnesį. Apibendrinant, galima teigti, kad investicijos į fizinę uosto infrastruktūrą padarytos savalaikiai, atsižvelgus į uoste veikiančių kompanijų poreikius, pagrįstus ekonominio atsipirkimo paskaičiavimais.

Kaip sprendimus arba derinimus vykdančių institucijų darbas įtakoja Klaipėdos uosto projekto įgyvendinimo *planavimą* bei su valstybės garantija Pasaulio banko suteiktos paskolos įsisavinimą, galima būtų pateikti *užteršto grunto aikštelės* komponento įgyvendinimo pavyzdį. Pagal pradinį Pasaulio banko 2000-04-10 Projekto vertinimo ataskaitoje pateiktą grafiką (Priedas Nr. 1) ⁴⁵ šis projekto komponentas turėjo būti įgyvendintas iki 2002 m. rugsėjo mėn. pabaigos, tačiau užteršto grunto aikštelės statyba stipriai uždelsta dėl keleto priežasčių:

- (a) nenumatyta ilgai užtrukusio tiek galimybių studijos (GS), tiek poveikio aplinkai vertinimo paruošimo;

---

⁴⁵ Pasaulio banko 2000-04-10 Projekto vertinimo ataskaita. http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2000/05/16/000094946_0004200542420/Rendered/INDEX/multi_page.txt; prisijungimo laikas: 2006-01-22.

- (b) institucijų derinimo procedūrų, ypač poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos;
- (c) galutinio susitarimo su Klaipėdos miesto savivaldybe dėl parinktos vietos perdavimo ir biurokratinių kliūčių sprendžiant žemės užteršto grunto aikštelei statyti prijungimo prie uosto teritorijos bei perdavimo uosto direkcijai valdyti, naudoti bei disponuoti patikėjimo teise klausimus.

Uždelsimo išdavoje 2006 m. kovo mėn. vykusios Pasaulio banko priežiūros misijos metu projekto įgyvendinimą prižiūrintys Pasaulio banko darbuotojai stipriai abejojo, ar paskolos galiojimo laikotarpio bus pratęstas antrą kartą, tačiau detaliai paaiškinus uždelsimo priežastis ir pateikus atnaujintą užteršto grunto aikštelės projektavimo ir statybos įgyvendinimo grafiką, 2006 m. rugsėjo mėn. Pasaulio bankas antrą kartą pratęsė paskolos galiojimo datą iki 2008 m. rugsėjo 30 d.

3.2. Prekių, paslaugų, darbų įsigijimų (pirkimų), vadovaujantis PB normatyviniais dokumentais, ypatumai, principai bei efektyvumas

Tarptautinės organizacijos reikalauja, kad suteikiant paskolą projekto finansavimui arba finansuojant projektą būtų laikomasi jų nustatytų taisyklių⁴⁶.

Įsigijimas pagal PB normatyvinius dokumentus (angl. „procurement“) - tai prekių, darbų ir paslaugų įsigijimas, vykdomas viešai apie tai skelbiant tarptautiniuose leidiniuose, tokiuose kaip „United Nations Development Business“ bei Lietuvos Respublikos „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“. 2005-12-22 LR viešųjų pirkimų įstatyme⁴⁷ Nr. X-471 2 straipsnio 28 punkte reglamentuota, kad „Viešasis pirkimas (toliau – pirkimas) – perkančiosios organizacijos atliekamas ir šiuo įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo–pardavimo sutartį“⁴⁸.

Kadangi iki įstojimo į ES Lietuva buvo išipareigojusi suderinti teisės norminius aktus *acquis* su ES galiojančiais, jau 1999-06-03 LR viešųjų pirkimų įstatyme⁴⁹ Nr. VIII-1210 įtvirtinti pagrindiniai viešojo pirkimo principai atitinka Pasaulio banko jau nuo 1993 m. Lietuvoje pradėtus diegti šiuos įsigijimų arba pirkimų principus:

- sąžininga, skaidri ir nediskriminacinė įsigijimų politika,
- preferencijos vietinėms įmonėms netaikymas,

⁴⁶ Trumpai apie Viešųjų pirkimų tarnybą ir apie viešųjų pirkimų reglamentavimą Europos Sąjungoje. Vilnius, 2002.

⁴⁷ LR viešųjų pirkimų įstatymas Nr. VIII-1210. Valstybės žinios, 1999, Nr. 56-1809.

⁴⁸ LR viešųjų pirkimų įstatymas Nr. X-401// Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102 .

http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=268778&p_query=&p_tr2=; prisijungimo laikas: 2006-03-01.

⁴⁹ LR viešųjų pirkimų įstatymas Nr. VIII-1210// Valstybės žinios. 1999, Nr. 56-1809.

- konkursų dalyviai - tik iš teisėtų šalių (angl „eligible countries”),
- galimybė konkursuose dalyvaujantiems rangovams, tiekėjams ginti savo teises.

„<...> bendrieji Bendrijos teisės principai susiformavo atsiradus būtinybei priimti sprendimus dėl tų dalykų, kurių aiškiai neaptarė Sutartys, <...> šie principai yra išplėtoti iš Sutarčių bei sprendimo priėmimo metu valstybių narių teisinėse sistemose buvusių teisinės minties krypčių.⁵⁰ Daugelis bendrųjų Europos bendrijos teisės principų, kurie dabar perkelti ir į Viešųjų pirkimų įstatymą, „yra kilę iš valstybių narių nacionalinių įstatymų arba iš tarptautinės teisės su valstybių narių įstatymais”.⁵¹

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo⁵² 3 straipsnyje „Pagrindiniai pirkimų principai ir jų laikymasis” reglamentuojama „Perkančioji organizacija užtikrina, kad atliekant pirkimo procedūras ir nustatant laimėtoją būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų”.

Analogiški principai išskiriami ir A. Tatham knygoje „Europos Sąjungos teisė”⁵³ bei Europos Komisijos gairėse.⁵⁴

Skaidrumo principas kaip jis vartojamas Pasaulio banko nuorodose dėl pirkimų galėtų būti plačiau apibrėžtas taip: įsigijimo objektui keliami techniniai ar kvalifikaciniai reikalavimai neturi būti diskriminaciniai užsienio tiekėjų, rangovų, paslaugas teikiančių įmonių atžvilgiu. Europos bendrijos teisės norminiuose aktuose skaidrumo principas kilo iš Bendrijos teisėje „<...> išplėtos gero administravimo teorijos”⁵⁵. Į skaidrumo principo apimtį sampratą įeina administracinis sąžiningumas, kruopštumas, nuoseklumas, kuomet įgyvendinant teisėtų lūkesčių principą reikalaujama elgtis nuosekliai, tinkamai informuoti, neklaidinti.

Tiek Pasaulio banko gairėse, tiek LR viešųjų pirkimo įstatymo⁵⁶ 3 straipsnyje įtvirtinti pagrindiniai pirkimo principai *lygiateisiškumas ir nediskriminavimas*. Lygiateisiškumą tai diskriminacijos, įvairių nepagrįstų privilegijų suteikimo tam tikriems asmenims draudimą. LR civilinio kodekso 1.2 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas lygiateisiškumo principas reiškia diskriminavimo draudimą ir reikalavimą, kad vienodos situacijos būtų vertinamos vienodai, nebent dėl svarbių priežasčių būtų pakankamas pagrindas vertinti jas skirtingai. Nediskriminavimas turi pasireikšti atrenkant į trumpąjį sąrašą tiekėjus, rangovus, kuomet turi būti taikomi objektyvūs kriterijai, o vertinant privalumus pagal nustatytus

⁵⁰ Sciemann L.J. The Application of General Principle of Community Law by English Courts. The European Advocate, 1996/7. P.4-10.

⁵¹ Usher J.A. Bendrieji Europos bendrijos teisės principai. Naujoji Rosma. 2001. P. 13.

⁵² LR viešųjų pirkimų įstatymas Nr.X-401// Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102 .

⁵³ Tatham A. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas. P. 341.

⁵⁴ Directive 93/36/EC. <http://simap.eu.int/EN/pub/docs>.

⁵⁵ Usher J.A. Bendrieji Europos bendrijos teisės principai. Naujoji Rosma. 2001. P. 120.

⁵⁶ LR viešųjų pirkimų įstatymas Nr.X-401// Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102 .

kriterijus turi būti išrenkamas ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas. Perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose privalo aiškiai nustatyti vertinimo kriterijaus reikšmių pateikimo tvarką ir pasiūlymų atmetimo sąlygas konkurso dalyviams pateikus ne visus reikalaujamus duomenis. Kaip teigiama knygoje „Bendrieji Europos bendrijos teisės principai”⁵⁷ <...> į Maastrichto sutartį dėl Europos Sąjungos buvo inkorporuotas tiesioginis įpareigojimas gerbti principus, kuriais remiasi Europos žmogaus teisių konvencija, taip pat pagrindines teises, įtvirtintas nacionalinėse konstitucijose kaip „bendruosius Bendrijos teisės principus”. Nediskriminaciją arba vienodo traktavimo principą Europos Teismas „apibūdino kaip pagrindinę teisę <...>⁵⁸”, kurios privaloma laikytis.

Dėl teisių gynimo tuo atveju, kai pažeidžiami anksčiau minėti principai, pagal PB procedūras vykdomų įsigijimų konkursuose dalyvaujančios įmonės kaip į ikiteisminę instituciją gali kreiptis tiesiogiai į Pasaulio banko atitinkamą projektą koordinuojantį vadovą arba į kitus atsakingus darbuotojus. Bankas vykdo įsigijimų pagal finansuojamą projektą priežiūros ir kontrolės funkciją. Pasaulio banko išleistuose dokumentuose „Nuorodos: Konsultantų atranka ir įdarbinimas, naudojant Pasaulio banko paskolas”, 1997m. sausio mėn. leidimo (pataisytas leidimas 1997m. rugsėjo mėn. ir 1999m. sausio mėn.) [World Bank’s Guidelines: Selection and Employment of Consultants by World Bank Borrowers], Nuorodos: Įsigijimai pagal TRPB paskolas ir IDA kreditus, 1995 m. sausio mėn. leidimo (pataisytas leidimas 1996 m. sausio ir rugpjūčio mėn., 1997 m. rugsėjo mėn., 1999 m. sausio mėn.)⁵⁹ yra atskiras punktas „Apgaulė ir korupcija” kuriame teigiama, kad „Bankas reikalauja, kad paskolų gavėjai, taip pat ir konsultantai (rangovai) pagal Banko finansuojamus projektus laikytųsi aukščiausių etikos standartų tiek atrankos metu, tiek įgyvendinant sutartis. Vykdydamas tokią politiką Bankas nustato, kad „korupcinė praktika” reiškia siūlymą, davimą ar gavimą bet kokios vertės daikto, įtakojančio viešojo asmens veiklą atrankos procese arba įgyvendinant sutartį; ir „apgaulinga veikla” reiškia „neteisingą faktų traktavimą, siekiant įtakoti atrankos procesą ar sutarties vykdymą, ir taip padarant žalą Paskolos gavėjui, įskaitant slaptus susitarimus tarp dalyvių (iki ar po pasiūlymų pateikimo), kurių tikslas dirbtinai nerungtyniškai nustatyti kainas ir atimti iš paskolos gavėjo laisvo ir atviro konkurso teikiamus privalumus”. Bankas netgi numato kad „bus atimta paskolos dalis bet kuriuo metu nustačius, kad Paskolos gavėjo atstovai per atranką ar vykdant sutartį įsitraukė į neteisėtą ar korupcinę veiklą ir Paskolos gavėjas laiku nesiėmė tinkamų veiksmų, priimtinių Bankui,

---

⁵⁷ Usher J.A. Bendrieji Europos bendrijos teisės principai. Naujoji Rosma. 2001. P. 1.

⁵⁸ Usher J.A. Bendrieji Europos bendrijos teisės principai. Naujoji Rosma. 2001. P.23.

⁵⁹ „Nuorodos: Konsultantų atranka ir įdarbinimas, naudojant Pasaulio banko paskolas”, 1997 m. sausio mėn. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/LITHUANIAEXTN/0,,menuPK:304963~pagePK:141132~piPK:141121~theSitePK:304956,00.html>; prisijungimo laikas: 2006-01-22.

pataisyti situaciją”.⁶⁰ Neišsprendus ginčo taikiai tarp šalių, jie sprendžiami pagal tarptautinio arbitražo taisykles.

Lietuvos Respublikoje pagal iki 2006-01-31 galiojusį Viešųjų pirkimų įstatymą „skundus, susijusius su viešaisiais pirkimais, nagrinėja Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija”⁶¹. 2005-12-22 LR viešųjų pirkimų įstatymo Nr. X-401⁶² 8 straipsniu Viešųjų pirkimų tarnyba apibrėžiama kaip „viešųjų pirkimų politiką įgyvendinanti ir prižiūrinti, kaip laikomasi šio įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga, veikianti pagal šį ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus, teisės aktus, tarptautinius įsipareigojimus <...>”. Viešųjų pirkimų tarnybos funkcijos yra „kontroliuoti, kaip atliekant pirkimus laikomasi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų reikalavimų, vykdyti šių teisės aktų pažeidimų prevenciją; nagrinėti administracinio teisės pažeidimo bylas pagal savo kompetenciją; teikti metodinę pagalbą, rengti Viešųjų pirkimų įstatymui įgyvendinti reikalingas rekomendacijas, nustatyti gaires”. „<...>nors ir ne kiekvienas gero administravimo principų pažeidimas užtraukia teisinių priemonių taikymą, tačiau Bendrijos teisė numato teisinės priemonės, jei toks pažeidimas paveikia teisinę ar teisiškai saugomą situaciją arba padaro didelę žalą.”⁶³ 2006-01-31 įsigaliojusiu LR viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymu⁶⁴ ikiteisminis ginčų nagrinėjimas paliktas perkančiajai organizacijai, o tolesnis teismui. Pirkimus vykdant pagal tarptautinių organizacijų reikalavimus, konkurso procedūroms ir sutarčių vykdymui galioja tarptautinių organizacijų, šiuo atveju Pasaulio banko taisyklės.

Siekiant pirkimų *efektyvumo ir ekonomiškumo*, darbų, prekių ir paslaugų įsigijimams organizuojami tarptautiniai konkursai, kurie yra administruojami pagal Pasaulio banko nustatytas taisykles. Siekiama, kad rinka būtų atvira tarptautinei konkurencijai, nebūtų taikomos lengvatos šalies subjektams, nacionalinės procedūros nediskriminuotų užsienio tiekėjų, rangovų ir atitiktų skaidrumo principą.

Pirkimų efektyvumas pasireiškia kvalifikacine pirkimų vykdymo aplinka, t.y. profesionaliai dirbantis personalas, geras organizavimas, sprendimus priimančių susijusių institucijų darbas. Neefektyvių pirkimų rezultatas būtų per didelės išlaidos, kurias galime

---

⁶⁰ Guidelines. Selection and Employment of Consultants by World Bank Borrowers. Washington D.C.: The World Bank. Revised January 1999.

⁶¹ LR viešųjų pirkimų įstatymas Nr. VIII-1210// Valstybės žinios. 1999, Nr. 56-1809.

⁶² LR viešųjų pirkimų įstatymas Nr.X-471// Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102 .

http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=268778&p_query=&p_tr2=

⁶³ Usher J.A. Bendrieji Europos bendrijos teisės principai. Naujoji Rosma. 2001. P.143.

⁶⁴ Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymas Nr.X-471// Valstybės žinios, 2006-01-12, Nr. 4-102.

apibūdinti didelėmis darbų kainomis, įrengimų netinkama arba žema kokybe, projekto įgyvendinimo vėlavimu, užsakovui nepalankiomis arba nepilnomis sutarties sąlygomis.

Tačiau galima daryti prielaidą, kad tarptautinės finansinės institucijos su valstybės garantija paskolintos lėšos gali būti naudojamos ir neefektyviai, todėl Pasaulio bankas, prieš suteikdamas paskolą, viena iš būtinų sąlygų nurodo *projektą įgyvendinančios atsakingos grupės įsteigimą*. Tokia grupė koordinuoja projekto įgyvendinimo eigą, periodiškai teikia ataskaitas Pasaulio bankui, LR susisiekimui bei finansų ministerijoms.

Pirkimus vykdant pagal Pasaulio banko gairėse griežtai nustatytus reikalavimus, numatytus Pasaulio banko išleistuose dokumentuose „Nuorodos: Konsultantų atranka ir įdarbinimas, naudojant Pasaulio banko paskolas“, 1997 m. sausio mėn. leidimo (pataisytas leidimas 1997 m. rugsėjo mėn. ir 1999 m. sausio mėn.) [World Bank's Guidelines: Selection and Employment of Consultants by World Bank Borrowers], Nuorodos: Įsigijimai pagal TRPB paskolas ir IDA kreditus, 1995 m. sausio mėn. leidimo (pataisytas leidimas 1996 m. sausio ir rugpjūčio mėn., 1997 m. rugsėjo mėn., 1999 m. sausio mėn.) [World Bank's Guidelines: Procurement under IBRD Loans and IDA Credits] sudaromos vienodos galimybės įmonėms iš įvairių šalių teikti pasiūlymus bei esant pažeidimams ginti savo teises. Konkursų procedūrų kiekvienas etapas – įmonių, išreiškusių norą dalyvauti konkursuose trumpasis sąrašas, konkursinė medžiaga, pasiūlymų įvertinimas ir siūlomas konkurso laimėtojas (vykdant darbų pirkimus atskirai techninių ir finansinių pasiūlymų vertinimas) derinama su Pasaulio banko atsakingais darbuotojais. Visa tai, kas anksčiau paminėta Bankas reglamentavo Paskolos sutarties 4 priedo A ir D dalyse „Konsultantų atranka ir įdarbinimas, naudojant Pasaulio banko paskolas“, 1997 m. sausio mėn. leidimo (pataisytas leidimas 1997 m. rugsėjo mėn. ir 1999 m. sausio mėn., „Įsigijimai“ „prekes ir darbus reikės įsigyti sutinkamai su I dalies sąlygomis „Įsigijimų nuorodos pagal TRPB paskolas ir TVA kreditus, išleistus Banko 1995 m. sausio mėn. ir peržiūrėtus 1996 m. sausio ir rugpjūčio mėn., 1997 m. rugsėjo mėn. ir 1999 m. sausio mėn.“ <...>, „Konsultantų paslaugos turi būti įsigyjamoms pagal „Nuorodos: Konsultantų atranka ir įdarbinimas, naudojant Pasaulio banko paskolas“, 1997 m. sausio mėn. leidimo (pataisytas leidimas 1997 m. rugsėjo mėn. ir 1999 m. sausio mėn.“. Paskolos sutarties 4 priedo dalyje D reglamentuota „Bankas peržiūri įsigijimų sprendimus“:

1. Įsigijimų planavimas. Prieš kvietimą dalyvauti konkurse, Bankui turi būti pateiktas Projekto įsigijimų planas, kad jis būtų peržiūrėtas ir patvirtintas <...> Visi darbų ir prekių įsigijimai turi būti daromi pagal įsigijimų planą, kurį Bankas patvirtino”⁶⁵.

---

⁶⁵ 2000-08-03 paskolos sutartis. 4 priedas. A ir D dalys // http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460607; prisijungimo laikas: 2006-03-06.

Vykdomos atrankos leidžia taupyti valstybės lėšas. Sprendimas dėl konkurso nugalėtojo priimamas įvertinus visų rinkoje tuo metu veikiančių prekių ir paslaugų tiekėjų, darbus vykdančių įmonių privalumus ir pasiūlytas kainas bei sprendimo pagrįstumą patvirtinus Pasaulio banko ekspertams. Tačiau, vykdant *konsultavimo paslaugų pirkimus*, vertinama *kokybės kainos* pagrindu, kaip tai nurodyta Pasaulio banko Standartinės konkursinės medžiagos⁶⁶ 2 dalies 5.8.p. „paprastai 80%-90% vertinimo sudaro kokybė, 10%-20% - kaina“, tuomet, *skirtingai* negu pagal LR viešojo pirkimo įstatymą, pirmenybė teikiama kokybei. Tačiau, įvertinant tai, kad Klaipėdos uoste vykdomo investicinio projekto dauguma svarbiausių komponentų yra hidrotechniniai statiniai, kurie laikomi ypatingos svarbos objektais ir ypač svarbu tinkamai juos prižiūrėti, vykdant darbus, *kokybės kainos* pagrindu vykdomi išsigijimai užtikrina tinkamą objektų projektų parengimą bei darbų priežiūrą.

Kadangi Klaipėdos uosto rekonstravimo projektui finansuoti naudojamos ir uosto direkcijos nuosavos lėšos proporcijomis, kaip aprašyta šio darbo 2.3. dalyje, iškilo klausimas dėl LR viešojo pirkimo įstatymo taikymo, nes reikalavimai pirkimams jame nors iš esmės nesiskiria nuo Pasaulio banko nuorodų, tačiau atskaitomybė Viešųjų pirkimų tarnybai prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nėra reglamentuota. Todėl uosto direkcija kreipėsi į Viešųjų pirkimų tarnybą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir gavo atsakymą⁶⁷, kad „Viešųjų pirkimų įstatymo 1 str.1 d. 1 p. ir to paties straipsnio 5 d. 2 p. nurodo, jog šio įstatymo reikalavimai netaikomi, jei paskolos su valstybės garantija sutartyje yra numatyta kitokių sąlygų bei kada pirkimai vykdomi pagal tarptautinių organizacijų specialiąsias pirkimų procedūras.“ Taigi, viršenybė dėl Paskolos su valstybės garantija sutarties suteikta Pasaulio banko nuorodoms. Dabartinėje LR viešųjų pirkimų įstatymo aktualioje redakcijoje⁶⁸ 10 straipsnio „Atvejai, kai šio įstatymo reikalavimai netaikomi“ 1 dalies 5 papunktyje reglamentuojama, kad „šio įstatymo reikalavimai netaikomi“ pirkimams pagal tarptautinių organizacijų specialiąsias pirkimo procedūras“ išliko.

3.3. PB taisyklėmis ir LR teisės norminiais aktais reglamentuojami reikalavimai ataskaitoms apie projekto įgyvendinimo eigą

Pasaulio bankas, vertindamas projekto finansavimo tikslingumą paruoštoje Projekto vertinimo ataskaitoje 2 dalies I. straipsnio „Apskaita, auditas, stebėseną ir ataskaitų teikimas“ 2.33 punkte „Ataskaitos“ reglamentavo, kad „Projekto įgyvendinimo grupė bus atsakinga už

⁶⁶ Standartinė konkursinė medžiaga. Vašingtonas:Pasaulio bankas. 1997 m. liepos mėn. Naujas leidimas 1998 m. balandžio mėn. ir 1999 m. liepos mėn. P. 20.

⁶⁷ 2000-08-23 LR viešųjų pirkimų tarnybos prie LR Vyriausybės raštas Nr. Nr.22-1599.

⁶⁸ LR viešųjų pirkimų įstatymas Nr.X-471. Valstybės žinios, 2006, Nr. 4-102 .

http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=268778&p_query=&p_tr2=

ketvirčio ataskaitų, rodančių projekto įgyvendinimo, įsigijimų eigą, turėtas išlaidas, lėšų išėmimus, administracinius aspektus, parengimą”⁶⁹. Taip pat buvo numatyta 2001 m. vykdyti projekto vidurio patikrinimą, siekiant įvertinti, kaip vykdomi pagal projekto komponentus numatyti darbai, paslaugos, kaip laikomasi užsibrėžtų tikslų. Pagal projekto vidurio patikrinimo rezultatus galėjo būti perskirstytos paskolos lėšos tarp komponentų, atsisakyta praradusių aktualumą.

Ketvirčio ataskaitose detalai aprašoma projekto įgyvendinimo eiga pagal kiekvieną komponentą, apžvelgiant kiekvienos sutarties vykdymą, patikslinami įsigijimų planai, pateikiama detali finansinės veiklos analizė kaip to reikalaujama paskolos sutarties IV skyriuje „Finansavimas” 4.02 dalyje „Paskolos gavėjas turės paruošti, pagal Bankui priimtinas nuorodas, ir pateikti ne vėliau kaip per 45 dienas po kiekvieno kalendorinio ketvirčio Projekto valdymo ataskaitą”, kurioje pateikiama informacija apie panaudotas ir planuojamas naudoti lėšas su tai pagrindžiančiais dokumentais, informuojama apie projekto įgyvendinimo eigą, paaiškinami skirtumai tarp plano ir realaus vykdymo, nurodomas įsigijimų vykdymas ir planavimas. Už tai atsakinga projekto įgyvendinimo grupė. Ataskaitų nepateikimas laiku arba pateikimas netinkamos formos yra esminiai pagrindai Bankui nebevykdyti finansavimo (Paskolos sutarties I priedo B dalis „Projekto valdymo ataskaita turės patvirtinti iš paskolos sąskaitos vykdomą kiekvieną prašymą mokėti (angl. „application for withdrawal”) <...> Iš Banko nebus reikalaujama atlikti depozitus į specialiąją sąskaitą, jei Bankas bet kuriuo metu nustatys, kad projekto valdymo ataskaita tinkamai neinformuoja, kas reikalaujama <...>”.

Analogiškai finansavimas vykdomas ir ES fondų finansuojamiems projektams. Tai pagrindžiama V. Nakrošio knygoje⁷⁰ „Nors ES fondų finansuojamiems projektams įgyvendinti gali būti skiriamas avansas, projektų išlaidos paprastai kompensuojamos. Kad išlaidos būtų kompensuotos, skirtas lėšas reikia tinkamai ir be pažeidimų išleisti projektą įgyvendinant bei pateikti išlaidas pateisinančius dokumentus”.

---

⁶⁹ 2000 m balandžio 10 d. Projekto vertinimo ataskaita (Staff Appraisal Report) // http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSCContentServer/IW3P/IB/2000/05/16/000094946_0004200542420/Rendered/INDEX/multi_page.txt; prisijungimo laikas: 2006-03-06.

⁷⁰ Nakrošis V. Europos sąjungos regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas. Vilnius, Eugrimas, 2003. P.65.

3.4. PB misijų vykdoma projekto įgyvendinimo priežiūra

Pasaulio bankas Projekto vertinimo ataskaitoje 2 dalies K. straipsnio „Projekto priežiūra“ 2.38 punkte⁷¹ reglamentavo, kad įgyvendinant projektą, Bankas vykdys priežiūros misijas, kuomet atvyks atitinkamų sričių specialistai (įsigijimų, finansų analitikai ir kt.) Kiekviena misija truks apie 2 savaites, iš viso projekto įgyvendinimo metu 50 savaičių, įskaitant darbą Pasaulio banko būstinėje.

Klaipėdos uosto projekto įgyvendinimo eigą kas pusę metų tikrinti atvyksta Pasaulio banko atsakingi darbuotojai, kurie susipažįsta su pirminiais dokumentais, įsigijimų planavimu, analizuoja investicijų poveikį Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste veikiančioms įmonėms, krovos rodiklius. Grįžę į Vašingtoną, jie parengia Misijos atmintinę, kurioje detaliai aprašoma projekto įgyvendinimo būklė, nurodo išskylančias problemas bei pasiūlo galimus jų sprendimo būdus bei artimiausių būtinų imtis veiksmų grafiką. Šios atmintinės, patvirtintos Pasaulio banko direktoriaus Centrinei Europai, Baltijos šalims ir Centrinės Azijos regionui, pateikiamos LR Vyriausybės nariams- LR susisiekimo ministrui, LR finansų ministrui, VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija generaliniam direktoriui, Pasaulio banko vykdančiajam direktoriui.

2002 m. liepos 15-19 d. vykusios projekto vidurio misijos patikrinimo metu, Pasaulio banko ekspertai nustatė, kad Projektas įgyvendinamas gerai, projekto grafikas labai artimas numatytajam: visi pagrindiniai infrastruktūros komponentai (bangolaužių rekonstravimas ir gilinimo darbai) bei prekių įsigijimo ir techninės pagalbos komponentai įgyvendinami laiku (t.y. iki 2004 m. vidurio). Atkreiptas visų atsakingųjų institucijų atstovų dėmesys tik į Užteršto grunto aikštelės komponento įgyvendinimą, kuris jau tuomet atsiliko, ir padaryta prielaida, kad darbai gali būti baigti tik 2005 m., t.y. jau po pradinės paskolos uždarymo datos (2004 m. rugsėjo 30d.). Tačiau šiuo metu susiklostė tokia situacija, kad šio aplinkosauginio projekto komponento net projektavimo darbai neprađėti ir reikia antrą kartą pratęsti paskolos uždarymo datą. Labai ilgai užsitęsęs žemės perdavimo iš valstybės nuosavybės uosto direkcijai valdyti, naudoti ir disponuoti patikėjimo teise procedūrai, užteršto grunto sandėliavimo aikštelės finansavimo paskolos lėšomis klausimas vis tik Pasaulio bankui įvertinus galimybę įgyvendinti šį aplinkosauginį komponentą, iki 2008 m. rugsėjo 30 d. antrą kartą partęsė paskolos uždarymo datą. Pasaulio banko ekspertai investicinio projekto įtaką ir

---

⁷¹ 2000 m balandžio 10 d. Projekto vertinimo ataskaita (Staff Appraisal report) // http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2000/05/16/000094946_0004200542420/Rendred/INDEX/multi_page.txt; prisijungimo laikas: 2006-03-06.

pasiektus tikslus vertina pagal Projekto vertinimo ataskaitoje patvirtintus rodiklius⁷². Projekto stebėsenos rodiklių suvestinė parengiama po kiekvienos Pasaulio banko ekspertų vykdomos projekto peržiūros.

1 lentelė. Klaipėdos uosto projektas. Projekto stebėsenos rodiklių suvestinė

Rodiklis	1999	2000		2001		2002		2003	2004 m.
	Pradinė vertė	Planas	Faktas	Planas	Faktas	Planas	Faktas	Faktas	Faktas
Naftos produktų kiekis ('000 tonų)	459	0	855	1,000	2,313	2,000	2,667	3,540	4,500
Trąšų kiekis ('000 tonų)	1,759	2,705	1,687	3,373	1,394	4,085	2,350	2,600	2,724
Pritraukti kroviniai (000 tonų)	0	0	0	0	0	500	676	2239	4247
P pinigai iš veiklos (mln. JAV dol)	14	15	15.5	18	12	19	24	31	11
Kapitalo atsiperkamumas	9.1%	8.7%	8.5%	9.6%	4.2%	9.3%	7.3%	7.7%	2.5%
Skolos aptarnavimo padengimas	13.8	12.1	13.8	7.7	5.7	6.4	9.1	11.6	8.1
Institucijos stiprėjimas									
Finansinis investicijų į pajėgumo didinimą atsiperkamumas	NA	>libor + 4%	>libor + 4%	>libor + 4%	>libor + 4%	>libor + 4%	>libor + 4%	>libor + 4%	>libor + 4%
Procentinė investicijų į naujus pajėgumus ir ekonominio/finansinio įvertinimo išraiška	0%	100%	N/A	100%	N/A	100%	100%	100%	100%
Žemės nuomos įkainiai (JAV dol./per metus/m ²)	0.8	0.8	0.82	0.8	0.8	0.8	0.95	1.35	1.38
Darbuotojų skaičius	338	315	286	300	308	270	275	300	296
Aplinkosauginiai rodikliai									
Saugiai sandėliuojamos iškastos medžiagos (m ³)	N/A	300,000	380,000	500,000	1,444,000	500,000	1,400,000	816,061	1,231,510
Laivų avarijų skaičius	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Dienų, kai uostas uždarytas, skaičius (dėl bangų ir vėjo)	30	30	25	20	25	20	3	0	0
Vėjo greitis sąlygojantis laivybos sustabdymą (m/s) (vakarų krypties)	20	20	20	30	20	30	20	20	20

Projekte buvo nustatyti rezultatų, pasekmių, poveikio rodikliai, kurie pateikti SMART forma⁷³:

- „specifiniai (angl. Specific) –matuoja tai, ką turi matuoti;
- įvertinami (angl. Measurable)-turi būti įvertinami kiekybiškai;
- prieinami (angl. Available);
- tinkami (angl.relevant)-tinkami matuoti uždavinį;

⁷² 2000 m balandžio 10 d. Projekto vertinimo ataskaita (Staff Appraisal report) // http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2000/05/16/000094946_0004200542420/Rendered/INDEX/multi_page.txt prisijungimo laikas: 2006-06-06.

⁷³ Nakrošis V. Europos sąjungos regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas. Vilnius: Eugrimas, 2003. P.103.

- nustatyti konkrečiam laikotarpiui (angl. Time bound)“.

Kai kurie projekto tikslai buvo pasiekti projekto įgyvendinimo metu per 1-3 metus, projekto pasekmės pradeda pasireikšti projekto pabaigoje ir iki galo pasireiškia maždaug per 3-5 metus, o projekto poveikis – per 5-7 metus. Pasekmių pasireiškimas matuojamas praėjus trumpam laikotarpiui, o poveikio – vidutiniam laikotarpiui po projekto pabaigos.

4. KLAIPĖDOS UOSTO INVESTICINIO PROJEKTO ĮTAKA UOSTO KONKURENCINGUMUI, PRIVATAUS KAPITALO ĮMONĖMS

2002 m. lapkričio 4 d. buvo užbaigtas Klaipėdos uosto vartų rekonstrukcijos projektas, kurio vienu iš pagrindinių komponentų buvo uosto įplaukos nuo jūros iki krantinės Nr. 5 gilinimas iki –14 m. 2003 m. rugsėjo 24 d. pradėtas kitas gilinimo iki – 13 m darbų etapas tarp krantinių 10-115, kuris buvo užbaigtas 2006 m. vasario mėnesį. Kaip buvo minėta anksčiau, vienu iš uosto teritorijos patrauklumo rodikliu yra gylis prie krantinių bei privažiuojamieji geležinkeliai. Nuo šių dviejų parametrų labai priklauso uosto naudotojų mokamo žemės nuomos mokesčio dydis. Valstybės investicijos į uosto infrastruktūrą sąlygoja privačių investicijų kiekį ir mastus.

Kaip teigiama BPD⁷⁴ ir su kuo darbo autorė sutinka, „Klaipėdos uosto konkurencingumas bendrai padidėjo daugiausia dėl šių veiksnių: naujų technologijų ir inovacijų diegimo, platesnio modernių vadybos ir rinkodaros metodų taikymo, techninių žinių bei licencijų ir patentų įgijimo, investicijų į žmogiškųjų išteklių plėtrą, mokymą ir perkvalifikavimą, naujų kokybės ir aplinkosaugos valdymo standartų diegimą”.

Kad galėtume konkuruoti Europos bendrojoje rinkoje, būtina restruktūrizuoti ir modernizuoti pramonę, daugiau investuoti į pažangias technologijas ir inovacijų diegimą. Didžiausią naudą iš narystės ES bei globalizacijos Lietuvos įmonės gali gauti – jos turi investuoti į naujas technologijas, kad didėtų efektyvumas. Nors būta kliūčių, nuo 2002 m. II ketvirčio ateinantys TUI srautai paspartėjo. 2002 m. TUI į Lietuvos pramonę padidėjo 41,6 %. Ryškiausias padidėjimas matyti chemikalų, chemijos produktų ir naftos perdirbimo sektoriuose (9 kartus)”.

Kaip pagrindimą anksčiau paminėtiems teiginiams, galima pateikti informaciją apie AB „Klaipėdos jūrų krovinių kompanija”. 1999 metais buvo pradėtas statyti trąšų terminalas: pirmiausia skystų trąšų terminalas, paskui grūdų terminalas su trimis kupoliniais sandėliais ir 2004 m. liepos mėnesio pabaigoje - birių trąšų terminalas.

Birių trąšų terminalas KLASCO kainavo 53 milijonus litų, 17 mln. investuota į skystų trąšų terminalą ir apie 30 mln. Lt investuota į grūdų terminalą. Investicijos, įdėtos į skystų trąšų terminalą jau susigrąžintos, o kiti terminalai dar ne taip seniai pastatyti.

Didžiausia 2005 m. KLASCO trąšų terminalo naujovė tai, kad jame pradėtas krauti skystas produktas, skirtas plastmasės gamyklai. 2005 m. gegužės mėnesį pradėtas eksploatuoti etileno gliukolio krovos terminalas, o rugsėjo mėn. terminale pakrautas

---

⁷⁴ LR Vyriausybės 2004-08-02 nutarimas Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo”// Valstybės žinios. 2004, Nr. 123-4486.

"Panamax" tipo trąšas gabenantis laivas "Stefania", išvežęs 58 tūkst. tonų trąšų. Tokio dydžio trąšovežis Klaipėdos uoste 2005 m.. pakrautas pirmą kartą.

Valstybės (Seimo ir Vyriausybės) vaidmuo pasireiškia tinkamų sąlygų sudaryme atsiskleisti šalies, šakos, įmonių, santykiniams pranašumams, kurie padidintų konkurencines galimybes. Tačiau kaip teigiama R.Vilpišausko straipsnyje⁷⁵ „sektorinės (vertikaliosios) paramos priemonės nėra tokios efektyvios kaip horizontaliosios ekonominės politikos priemonės. Paprastai jomis netgi daromas neigiamas poveikis-iškreipiami lūkesčiai, stabdoma privačių paslaugų plėtra, silpninamas įmonių gebėjimas konkuruoti“. Su šiuo teiginiu galima iš dalies sutikti, nors kita vertus valstybei neremiant investicijų į infrastruktūros plėtrą, nebūtų gerinami konkurenciniai pranašumai ir nedidėtų našumas. Valstybės finansavimas, kuris palaiko ekonomiką negali būti kvalifikuojamas kaip valstybės pagalba EB Sutarties 87 str. 1 dalies prasme, tačiau turi būti finansuojami ekonomiškai pagrįsti infrastruktūros projektai, tolygiai paskirstant valstybės finansavimą ir vykdant finansavimą pagal patvirtintus plėtros planus.

2000 m. Pasaulio banko suteikta paskola uosto infrastruktūros plėtrai pradėta gražinti 2005 m. lapkričio 1 d. Palūkanų norma, kaip matyti iš 2 lentelės, pagal paskolos sutarties sąlygas skaičiuojama taip:

2 lentelė

PALŪKANOS IR ĮSIPAREIGOJIMO MOKESTIS JAV doleriais
TRPB -70140-LT Klaipėdos uosto įplaukos tobulinimo investicinis projektas

Mokėjimo datos terminas	Mokėjimo datos term. 1 JAV dol. kursas	Dienų sk.	6 mėn. USD LIBOR nustatymo data	6 mėn. USD LIBOR nustatomas kas pusmetį palūkanų mokėjimo dieną	(Fixed Spread) Fiksuota banko marža	Bendra palūkanų norma	Faktinė palūkanų norma
2001 05 01	4,0000	189	2000 11 01	6,72	0,55	7,27	7,27
2001 11 01	4,0000	184	2001 05 01	4,23	0,55	4,78	4,78
2002 05 01	3,8820	181	2001 11 01	2,17	0,55	2,72	2,72
2002 11 01	3,4976	184	2002 05 01	2,10	0,55	2,65	2,65
2003 05 01	3,1482	181	2002 11 01	1,62	0,55	2,17	2,17
2003 11 01	2,9587	184	2003 05 01	1,29	0,55	1,84	1,84
2004 05 01	2,9218	182	2003 11 01	1,22	0,55	1,77	1,77
2004 11 01	2,7114	184	2004 05 01	1,37	0,55	1,92	1,92
2005 05 01	2,6719	189	2004 11 01	2,30	0,55	2,85	2,85
2005 11 01	2,8422	184	2005 05 01	3,41	0,55	3,96	3,96
2006 05 01	2,7984	181	2005 11 01	4,45	0,55	5,00	5,00

⁷⁵ Vilpišauskas R. Tarptautinis konkurencingumas ir Lietuvos eksporto politika // Pinigų studijos. Integracijos aspektai. 2004, Nr.1, p.66.

Iš lentelės matyti, kad palūkanos už lėšas, kurios buvo investuotos į uosto infrastruktūrą yra nedidelės. Stebint bankinius procesus kuomet LOIBOR palūkanos stipriai išaugo paskoloms, paimtoms JAV doleriais, paskolos su PB sutartyje yra numatyta galimybė konvertuoti paskolą, bet tokiu atveju reikalingas Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas, kadangi nutarimą dėl valstybės garantijos suteikimo paskolai JAV doleriais 2000 m. liepos 13 d. priėmė Lietuvos Respublikos Seimas.

Kad PB finansuojamo investicinio projekto įgyvendinimas teigiamai įtakojo uoste veikiančių operatorių veiklą, galima pateikti dar vienos įmonės pavyzdį. Viena iš didžiųjų uoste veikiančių krovos įmonių „Bega“ 2006 m. vasarą „palydėjo išpūdinga krova”⁷⁶. Įprastai per mėnesį apie 250 tūkstančius tonų krovinių kraunanti kompanija 2006 m. rugpjūčio mėn. krovė net 352 tūkstančius tonų. Iš viso šiemet per aštuonis mėnesius „Bega“ perkrovė beveik 2 mln. tonų krovinių. Tai ketvirtadaliu daugiau negu per tą patį 2005 m. laikotarpį, kai krova siekė 1,6 mln. tonų. Kompanijos generalinis direktorius įsitikinęs, kad „kompanijos sėkmingą veiklą lėmė ne tik kompanijos terminalų universalumas, technologinis ir profesinis pasiruošimas, bet ir uosto direkcijos įgyvendintas uosto įplaukos kanalo gilinimo projektas. <...> sparčiai augantis aptarnautų didesnių laivų skaičius rodo, kad gilinimo investicijos buvo labai tikslingos, reikalingos uosto krovinių siuntėjams ir atsiperkančios- 13 m kanalo gylis leidžia priimti didesnius laivus, jais pigiau plukdyti prekes.”⁷⁷.

Per 2006 m. sausio–spalio mėn. Klaipėdos uoste perkrauta 19,42 mln. t krovinių. Tai +9,7 proc. daugiau negu per atitinkamą 2005 m. laikotarpį.

Vertinant pagal krovinių rūšis, Klaipėdos uoste 2006 m. sausio–spalio mėn. didėjo visų krovinių rūšių krovos. Skystųjų perpilta 6923,5 tūkst. t (+18,3 proc. daugiau nei 2005 m.), birių ir suverstinių 6047,0 tūkst. t (+1,6 proc. daugiau nei 2005 m.), generalinių krovinių perkrauta 6445,9 tūkst. t (+9,3 proc. daugiau nei 2005 m.).

3 lentelė. Krova pagal krovinių tipą Klaipėdos uoste 2006 m.

Krovinių tipas	Laikotarpis		2005/2004% (+, -)	Laikotarpis		2006/2005, % (+, -)
	2004- 01-10	2005- 01-10		2005 01-10	2006- 01-10	
Iš viso (tūkst. t):	18 466,9	19 655,1	6,4	17 701,3	19 416,4	9,7
Skysti kroviniai	6 872,8	6 500,6	5,4	5 851,5	6 923,5	18,3
Birių ir suverstinių kroviniai	5 683,1	6 642,2	16,9	5 950,8	6 047,0	1,6
Generaliniai kroviniai	5 911,0	6 512,3	10,2	5 899,0	6 445,9	9,3

Šaltinis: Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos marketingo skyrius

⁷⁶ Valeckas E. Vasarą „Bega“ palydėjo išpūdinga krova// Dienraštis „Vakarų ekspresas“. 2006 rugs. 7, Nr.204 (4368), p.10.

⁷⁷ ten pat.

Tarp rytinės Baltijos jūros uostų pagal krovos augimo tempus Klaipėdą dėl savo specializacijos žaliajai naftai lenkia tik Rusijos Federacijos Primorsko uostas. Visus kitus savo regiono uostus Klaipėda, kurioje krova per dešimt 2006 metų mėnesių išaugo 10 procentų, lenkia. Konkurencingumui didelės įtakos turi ir kaimyninių valstybių politika transporto srityje, nuo kurios priklauso uosto patrauklumas.

4 lentelė. Baltijos jūros rytinės pakrantės uostų krovos rezultatai (tūkst. t)

Uostai	2004-01-10	2005-01-10	2004/2005 % (+, -)	2005 01-10	2006 01-10	2006/2005, % (+, -)
Peterburgas	46 823,1	53 199,6	13,6	48,22	44,84	-7,0
Primorskas	40 057,7	52 120,1	30,1	47,28	54,32	14,9
Talinas	34 233,9	35 921,5	4,9	32 517,1	34 097,4	4,9
Ventspilis	25 665,0	26 938,0	5,0	24 878,0	24 248,0	-2,5
Ryga	22 058,5	22 285,3	1,0	20 357,4	21 695,3	6,6
Klaipėda	18 466,9	19 655,1	6,4	17 701,3	19 416,4	9,7
Kaliningradas	12 608,1	13 366,0	6,0	n. d.	n. d.	
Liepoja	4 030,3	4 123,9	2,3	3 774,4	3 328,9	-11,8

n. d. – nėra duomenų

Šaltinis: Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos marketingo skyrius

Aktyviausiai į Lietuvos ekonomiką investuojančių užsienio bendrovių užsienio investuotojus Lietuvoje vienijančios asociacijos „Investors' Forum“ teigimu, „labiausiai investuotojus žavi šalyje nustatytas nedidelis pelno mokestis, greita ir gana aiški verslo registravimo procedūra, o labiausiai slegia - darbo jėgos apmokestinimas. <...> asociacijos vienijamos kompanijos vis mažiau skundžiasi mokesčių administravimu, o bendrai žiūrint pripažįsta, kad investicinė aplinka mūsų šalyje yra palanki“. Kompanijoms palanku tai, kad Lietuva priklauso Europos Sąjungai, o žmonės Lietuvoje - išsilavinę ir darbštūs. Nuspėjama ekonominė aplinka yra svarbi privatiems investuotojams. Įstatymų viršenybė garantuoja investuotojui, kad įmonės ir investicijų pelnas atiteks savininkui ir investuotojui.

IŠVADOS

1. Lietuva, užtikrindama ekonominius interesus, siekė ir siekia pritraukti kuo daugiau investicijų, nes svarbiausios sąlygos tolygiam valstybės vystymuisi- didelis investicijų aktyvumas. Investicijų faktorius turi lemiamą ir svarbią reikšmę ekonominiam kilimui, sąlygoja ekonominę plėtrą ir skatina socialines- ekonomines reformas. Tarptautinė finansinė organizacija Pasaulio bankas Lietuvai pereinamuoju laikotarpiu teikė lengvatines paskolas ir valstybė, esant tinkamam teisiniam ir ekonominiam reglamentavimui, iš investicijų laimėjo, susikuriant pridėtinei vertei dėl ūkio šakų plėtros, darbo vietų išsaugojimo ir sukūrimo.

2. Transporto sektorius valstybės strategijos dokumentuose, valstybės plėtros programose, Vyriausybės programose yra išskiriamas kaip svarbi Lietuvos Respublikos ekonominės ir socialinės infrastruktūros dalis. Valstybės garantija, valstybės įmonei „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija“ imant paskolą iš Pasaulio banko investiciniam projektui finansuoti, buvo suteikta laikantis visų nustatytų procedūrinių reikalavimų. Paskolos sutartis pasirašyta derybų su Pasaulio banku metu, atidžiai ir atsakingai aptarus esmines sąlygas. Skolintos paskolos lėšos panaudotos efektyviai kaip vienas iš valstybės pajamų šaltinis ypač paskatino privačių investicijų atėjimą į uoste veikiančias įmones. Tarptautinė pagalba kapitalu, kurio tuo metu tokiomis palankiomis sąlygomis kapitalo rinkoje nebuvo galima gauti, paspartino į rinką orientuotų institucijų, fizinės uosto infrastruktūros ir žmogiškųjų išteklių raidą. Valstybinės investicijos į uosto infrastruktūrą pradėjo atsiperkti dar nepradėjus gražinti paskolos. Krovos apimtys uoste ženkliai padidėjo dėl galimybių priimti didesnės talpos laivus. Uosto direkcijos papildomai surenkamos lėšos vėl gali būti investuojamos į uosto infrastruktūrą. Be to, valstybės įmonė „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija“ stambiausius investicinio projekto komponentus įgyvendino dar 2002 m., kai oficialus 1 JAV dolerio kursas buvo 4 Litai, o gražina paskolą doleriais pagal šiuo metu galiojantį kursą.

3. Pasaulio bankas pereinamuoju laikotarpiu suvaidino svarbų vaidmenį remiant valstybės vystymąsi ir ekonominį augimą, suteikdamas finansavimą ir perduodamas patirtį pagal parengtas procedūras ir detaalias taisykles bei nuorodas pirkimams, vykdomiems įgyvendinant investicinį projektą, kurie iš esmės analogiški Lietuvos Respublikos teisės norminiais aktais reglamentuotoms procedūroms. Pasaulio banko reikalavimu, jau nuo 1995 m. vykdomiems įsigijimams pradėti diegti skaidrumo, viešumo, lygiateisiškumo, teisių gynimo bei efektyvumo principai laipsniškai perėjo ir į Lietuvos teisės sistemoje Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme reglamentuojamus viešųjų pirkimų principus.

Efektyviai vykdant tarptautinius konkursus, darbai buvo atlikti kokybiškai už žemiausią tuo metu rinkoje egzistavusią kainą, tuo būdu taupant valstybės lėšas.

4. Klaipėdos uosto investicinis projektas, Pasaulio banko ekspertams nuolat vertinant valstybės ir uosto kaip multimodalinės transporto grandinės mazgo poreikius, buvo tikslinamas, koreguojamas, atsisakyta neberekalingų projekto komponentų, lėšos perskirstomos tarp projekto komponentų, ypač atsižvelgiant į uosto naudotojų ekonomiškai pagrįstus poreikius, uosto vykdomos veiklos rezultatus ir prognozes. Vienas iš pagrindinių projekto tikslų -uosto ir uoste veikiančių įmonių konkurencingumo didinimas yra pasiektas. Uoste veikiančios įmonės išlaiko palyginti aukštą gamybos, pajamų ir užimtumo lygį, konkuruojant tarptautinėje rinkoje, tačiau savalaikės plėtros poreikis vėl didėja, atsižvelgiant į augančius perkraunamų krovinių kiekius. Tą paliudija stambiausių uosto krovos įmonių perkraunamų krovinių kiekių statistiniai duomenys. Pagrindine išaugusių krovinių srautų priežastimi uosto operatoriai nurodo uosto Pasaulio banko paskolos lėšomis atliktą uosto įplaukos rekonstravimą, gylio kanale padidinimą iki 14,5 m ir iki 13 m, kas leidžia priimti didesnio tonažo laivus ir sėkmingai konkuruoti su uostais konkurentais. Uoste veikiančios įmonės įgyvendina naujus terminalų plėtros projektus, tuo pačiu teisėtai tikėdamos, kad uosto plėtros programa toliau bus savalaikiai vykdoma: tvarkomos krantinės prie planuojamų statyti terminalų, gilinama uosto įplauka, gerinami privažiuojamieji keliai, geležinkeliai.

5. Tarp rytinės Baltijos jūros uostų pagal krovos augimo tempus Klaipėdą dėl savo specializacijos žaliajai naftai lenkia tik Rusijos Federacijos Primorsko uostas. Visus kitus savo regiono uostus Klaipėda, kurioje krova per dešimt 2006 metų mėnesių išaugo 10 procentų, lenkia. Konkurencingumui didelės įtakos turi ir kaimyninių valstybių politika transporto srityje, nuo kurios priklauso uosto patrauklumas.

6. Bendrajame programavimo dokumente numatyti įgyvendinti eismo saugumo ir aplinkosaugos projektai, kelių ir geležinkelių jungties su TEN-T tinklu tobulinimas, transporto infrastruktūros Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste rekonstravimas bus vykdomas tam naudojant jau Europos Sąjungos Sanglaudos fondo ir Europos regioninės plėtros fondo paramą, nes modernios, efektyvios ir integruotos transporto sistemos plėtra atspindi pagrindinius bendrosios Europos rinkos principus – laisvą prekių bei paslaugų judėjimą bei rodo planingą Lietuvos valstybės vykdomą plėtrą ilgalaikėje perspektyvoje.

SANTRAUKA

Magistro darbas „Pasaulio banko finansuojamo investicinio projekto teisinis reglamentavimas Lietuvos Respublikoje”.

Pagrindinės vartojamos sąvokos: investicinis projektas, investicijos, valstybės investicijų programa, ilgalaikės valstybinės investicijos, paskolos sutartis, garantijos sutartis, valstybės garantija, valstybinis finansavimas, infrastruktūra, įsigijimai, viešieji pirkimai, skaidrumo, lygiateisiškumo, nediskriminavimo, efektyvumo ir ekonomiškumo principai, projekto vertinimo ataskaita, konkurencingumas.

Magistro darbe analizuojama Pasaulio banko veiklos taktika ir strategija Lietuvoje, keliamos sąlygos investiciniam projektui finansuoti, investicinio projekto teisinis reglamentavimas, įgyvendinimo principai, esminiai Pasaulio banko paskolos sutarties aspektai, valstybės investicijų į infrastruktūrą įtaka Klaipėdos uostui, uoste veikiančioms privataus kapitalo įmonėms.

Lietuva iki įstojimo į Europos Sąjungą ekonomikai restruktūrizuoti kaip vieną iš valstybės pajamų šaltinių naudojo skolintas lėšas, kurių dydis ir tvarka griežtai reguliuojama Lietuvos Respublikos teisės norminiais aktais.

Lietuvai 1992 m. tapus Pasaulio banko nare, Pasaulio bankas aktyviai dalyvavo perėjimo iš planinės į rinkos ekonomiką procesuose, teikdamas paskolas, analitinę bei techninę pagalbą. 2000 m. rugpjūčio mėn. 3 d., atlikus išsamų projekto vertinimą, VĮ „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai” su Lietuvos Respublikos valstybės garantija Pasaulio bankas suteikė 35,360,000 JAV dol. lengvatinę paskolą, skirtą Klaipėdos uosto investiciniam projektui įgyvendinti. Valstybės garantija valstybės įmonės paskolai suteikta laikantis visų nustatytų procedūrų.

Tarptautinė pagalba kapitalu, kurio nurodytu metu tokiomis palankiomis sąlygomis kapitalo rinkoje nebuvo galima gauti, paspartino į rinką orientuotų institucijų, fizinės uosto infrastruktūros ir žmoniškųjų išteklių raidą. Valstybinės investicijos į uosto infrastruktūrą pradėjo atsiperkti dar nepradėjus grąžinti paskolos. Krovos apimtys uoste ženkliai padidėjo dėl uosto įplaukos kanalo pagilino iki 14,5 ir 13 m., tuo būdu atsiradus galimybėms priimti didesnės talpos laivus. Nors investicinis projektas dar nėra įgyvendintas, pagrindiniai jo komponentai (bangolaužių rekonstravimas ir gilimo darbai), PB ir suinteresuotoms Lietuvos institucijoms vykdant priežiūrą, įgyvendinti laiku, dalis projekto tikslų jau pasiekta: sudarytos palankesnės sąlygos uoste dirbančioms įmonėms vystyti savo veiklą, investuoti į superstruktūrą, įrenginių atnaujinimą; padidintos Klaipėdos uosto konkurencinės galimybės kitų uostų atžvilgiu, padidėjo laivybos saugumas.

Tęstinumo principu ir laikantis patvirtintų plėtros planų, transporto infrastruktūros rekonstravimas Klaipėdos jūrų uoste bus vykdomas naudojant ES Sanglaudos fondo ir Europos regioninės plėtros fondo paramą, nes modernios, efektyvios ir integruotos transporto sistemos plėtra sąlygoja bendrosios Europos rinkos laisvo prekių bei paslaugų judėjimo principo įgyvendinimą.

SUMMARY

Title of Master (MA) Thesis “Legal Regulation of the World Bank Financed Investment Project in the Republic of Lithuania”.

Main concepts: investment project, investment, state investment program, long-term state investment, loan agreement, guarantee agreement, state guarantee, state financing, infrastructure, procurement, public procurement, principles of transparency, equal rights, non-discrimination, effectiveness and economy, staff appraisal report, competitiveness.

The World Bank investment policy and strategy in Lithuania is being analysed in MA thesis, as well as conditions for financing of investment project and its legal regulation. Other spheres of interest encompass principles of implementation of the project, essential conditions of the World Bank loan agreement and impact of state investment into infrastructure both for Klaipėda Port and private companies operating in the port.

Before EU membership Lithuania used borrowed proceeds as one of the state income resources for restructuring its economy. Limits and order of the state borrowing is strictly regulated by legal acts of the Republic of Lithuania.

Starting with the year 1992, when Lithuania became member of the World Bank (further WB), the World Bank took active part in the process of transition from planned to market economy by providing loans, analytic and technical support. After accurate project appraisal in all institutions involved, on August 3rd, 2000, on favourable terms the WB provided the loan with the state guarantee for state enterprise Klaipėda State Seaport Authority at an amount of US \$ 35,360,000 . Proceeds of the loan were meant for the implementation of Klaipėda Port Investment Project. State guarantee for the loan was provided following all the regulations and procedures defined.

International support with the capital, which was not possible to acquire at such favourable conditions in the market at that period, contributed much to the development of market oriented institutions, human resources and improvement of physical infrastructure of the port. State investment to infrastructure of the port started to pay back even before starting date of the repayment of the loan. Cargo flows in the port significantly increased due to deepening of the entrance channel to –14,5 and 13 metres, what allowed greater tonnage ships to be handled in the port. Though investment project is still under implementation, its main components (rehabilitation of the breakwaters and dredging works) were timely implemented under the supervision of the WB and authorities of Lithuania involved and the project goals of increasing of competitiveness of Klaipėda Port and of safety of navigation, as well as creating

of more favourable conditions for private companies operating in the port to develop activities and invest into superstructure have been reached.

Following continuity principle and according to the approved development plans, further reconstruction of transport infrastructure in Klaipėda port will be implemented using support from EU Cohesion Fund and European Regional Development Fund as the development of modern, effective and integrated transport system contributes at great extent to the implementation of the joint European principle of free movement of goods and services.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Vilnius: Mūsų Saulužė, 2003
2. Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 66-2127.
3. Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo pakeitimo įstatymas Nr.VIII-1298. Valstybės žinios, 1999, Nr.66-2117.
4. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas Nr. VIII-1210. Valstybės žinios, 1999, Nr. 56-1809.
5. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymas Nr.X-471. Valstybės žinios, 2006, Nr. 4-102 .
6. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas Nr.I-722. Aktuali 2005-09-29 redakcija. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=2636280.
7. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas Nr. IX-1983. Valstybės žinios, 2004, Nr. 28-868.
8. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymas Nr. VIII-1248. Valstybės žinios, 1999, Nr. 60-1948.
9. LR 2000 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas Nr. VIII-1503// Valstybės žinios, 1999, Nr. 60-2001.
10. Lietuvos Respublikos 2006 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr.X-741.
11. Lietuvos Respublikos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto įstatymas. Aktuali 2004-10-12 redakcija. <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=243903&Condition2=>
12. Treaty Establishing the European Community// 1997 OJ C 340/173.
13. Konsoliduota Europos Bendrijos steigimo sutartis // Valstybės žinios, 2004, Nr. 2-2. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=229734&p_query=&p_tr2=
14. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. VIII-1834 „Dėl valstybės garantijos suteikimo tarptautiniam rekonstrukcijos ir plėtros bankui” <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=105526&Condition2=>
15. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos”. Valstybės žinios, 2002, Nr. 113-5029.

16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-12 nutarimas Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos patvirtinimo”. <http://www.lrv.lt/main.php?cat=303&d=3003>

17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-02-18 nutarimas Nr. 192 Dėl Valstybės investicijų 2005-2007 metų programoje numatytų 2005 metams kapitalo investicijų paskirstymo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=250608

18. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-08-02 nutarimas Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo”. Valstybės žinios, 2004, Nr. 123-4486.

19. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991-05-14 nutarimas Nr. 192 „ Dėl Lietuvos jūrų uostų direkcijos įsteigimo”. Valstybės žinios, 1991, Nr. 16-440.

20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-08-06 nutarimas Nr. 608 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto valdymo “. Valstybės žinios, 1993, Nr. 36-813.

21. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-05-10 nutarimas Nr. 549 „Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto plėtojimo tarybos ir jos nuostatų patvirtinimo” .Valstybės žinios, 1999, Nr. 44-1404.

22. Akehurst M., Malanczuk P. Šiuolaikinis tarptautinės teisės įvadas.- Vilnius: Eugrimas, 2000.

23. Bendorienė A., Bogušienė V., ir kt. Tarptautinių žodžių žodynas.-Vilnius: Alma littera, 2001. P.320.

24. Mcgrath. P.T. Tarptautinės ekonomikos pagrindai.- Vilnius: Margi raštai, 1999. P.110.

25. Nakrošis V. Europos sąjungos regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas. Vilnius, Eugrimas, 2003. P.59.

26. Vadapalas V. Tarptautinė teisė. Bendroji dalis.-Vilnius: Eugrimas, 1998.

27. Tatham A. Europos Sąjungos teisė. Vilnius: Eugrimas, 1999. P. 341.

28. Usher J.A. Bendrieji Europos bendrijos teisės principai. Naujoji Rosma. 2001. P. 1.

29. Žalimas D. Žaltauskaitė-Žalimienė S. Petrauskas Z. Saladžius J. Tarptautinės Organizacijos. Vilnius: Justitia, 2001. P.94.

30. Rakauskienė O. G. Valstybės ekonominė politika. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2005, 500 p. P.17. www.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/vpa/z7/1648-2603-2006-nr7-33.pdf.

31. VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos įstatai. Įregistruoti 1997-01-23.

32. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos Investicinių projektų ekspertų komisijos 2000-04-27 Protokolas Nr. 51.

33. LR susisiekimo ministerijos kolegijos 2000-02-24 nutarimas Nr.11 „Dėl paskolos ėmimo iš Pasaulio banko”.

34. Valstybinės užsienio paskolų komisijos prie LR finansų ministerijos 2000 m. gegužės 26 d. protokolas Nr.88.

35. LR viešųjų pirkimų tarnybos prie LR Vyriausybės 2000-08-23 raštas Nr. Nr.22-1599.

36. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2000-03-20 raštas Nr.13 02 08-0004096.

37. Grun Paper on Public Procurement in the EU. <http://europa.eu.int/comm/internal>

38. Susitarimas su TRPB. Bendros sąlygos dėl paskolų ir garantijų. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20049598~pagePK:43912~menuPK:58863~piPK:36602,00.html>

39. Bendrosios procedūros. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20122595~menuPK:271153~pagePK:34542~piPK:329829~theSitePK:29708,00.html>

40. 2000-04-10 LR Klaipėdos uosto projekto vertinimo ataskaita Nr. 18607 LT. http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/IW3P/IB/2000/05/16/000094946_0004200542420/Rendered/INDEX/multi_page.txt

41. 2000-08-03 Paskolos sutartis (paskolos Nr. 7014 LT) tarp Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos ir TRPB. http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460607

42. 2000-08-03 Garantijos sutartis tarp Lietuvos Respublikos ir TRPB. http://www-wds.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64193027&piPK=64187937&theSitePK=523679&menuPK=64187510&searchMenuPK=64187283&siteName=WDS&entityID=000114496_2004090200460506

43. Europos Tarybos sprendimas 1692/96/EC Dėl Vidurio Europos šalių transporto infrastruktūros poreikių įvertinimo (TINA), pateikiantis Bendrijos gaires dėl transeuropinio transporto tinklo plėtros. http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_1?p_id=33485.

44. Nuorodos: „Konsultantų atranka ir įdarbinimas, naudojant Pasaulio banko paskolas". Vašingtonas: Pasaulio bankas. 1997 m. sausio mėn. leidimas [World Bank's Guidelines: Selection and Employment of Consultants by World Bank Borrowers Revised January 1999. The World Bank, Washington D.C

45. Nuorodos: „[sigijimai, naudojant Pasaulio banko paskolas". Vašingtonas: Pasaulio bankas. 1995 m. sausio mėn. leidimas [World Bank's Guidelines: Procurement under IBRD Loans and IDA Credits].

46. Standartinė konkursinė medžiaga. Vašingtonas:Pasaulio bankas. 1997 m. liepos mėn. Naujas leidimas 1998 m. balandžio mėn. ir 1999 m. liepos mėn.. P. 20.

47. Informacija apie LR tarptautines sutartis. - Vilnius: LR užsienio reikalų ministerija Teisės tarptautinių sutarčių departamentas, Tarptautinių sutarčių registro skyrius, 2005-01-10.

48. Lietuvos ekonominė programa pasirengimo narystei laikotarpiui. www.euro.lt/upl_images/20011120115355.doc.

49. Pasaulio bankas siūlo paramą vykdant reformas Lietuvoje http://www.finmin.lt/finmin/content/naujiena.jsp?doclocator=web%2Fstotis_inf.nsf%2F0%2F9C5ED7415FEE495EC1256D1300472B8E .

50. Budrytė A, Tursa L. Valstybės skolos raida, rizika ir priimtimumo lygis // Pinigų studijos. Ekonomikos teorija ir praktika. 2002, Nr.4 (Volume VI), p. 40.

51. Vilpišauskas R. Tarptautinis konkurencingumas ir Lietuvos eksporto politika// Pinigų studijos. 2004, Nr.1, p.66.

52. Valeckas E. Vasarą „Bega“ palydėjo įspūdinga krova// Dienraštis „Vakarų ekspresas“. 2006 rugs. 7, Nr.204 (4368), p.10.

53. Arrowsmith S. The Law of Public and Utilities Procurement. London: Sweet & Maxwell, 1996. P.4.

54. Rose M. D'Sa. When aid is not State Aid? //European Law Review. Volume 25, April 2000. P.139-156.

55. Sciemann L.J. The Application of General Principle of Community Law by English Courts. The European Advocate, 1996/7. P.4-10.

TITLE OF MASTER THESIS BY AIRIDA ČĖSNIENĖ

**Legal Regulation of the World Bank Financed Investment Project in the
Republic of Lithuania**